

KVIZIČKA
EDVARNA KAPBELJA
V CELJU

hmezjar

GLASILO DELAVCEV IN KMETOV
SOZD HMEZAD

LETO LIX
OKTOBER 1989

- Hmezad smo vsi.
- Cene grozdju v markah.
- Selekcije se nihče ne loteva z divjo kuro.
- Poslovnost naj bi bila poštenost, ne pa špekulacija.

Hmeljar je začelo izdajati maja 1930. leta Hmeljarsko društvo za Slovenijo kot štiri-najstidnevnik. Izhajal je do okupacije aprila 1941. Januarja 1946 je začel svoje poslanstvo kot glasilo Hmeljarske zadruga Hmezad. Sedaj ga izdaja delavski svet SOZD Hmezad Žalec. Za obveščanje in strokovno delo med hmeljarji in delavci je Hmeljar prejel priznanje Zveze sindikatov Slovenije in Društva novinarjev Slovenije, Savinovo priznanje občine Žalec in priznanje Poslovnega združenja za hmeljarsvo, živinorejo, sadjarstvo in vinogradništvo Styria Celje — Maribor.

PRESEDNICA UREDNIŠKEGA ODBORA: Marija Kroflič. Člani: Darko Simončič, Pavlina Glušič, Jožica Krajšek, Nives Korber, Milan Kolar, Leopold Škafar, Bojan Podkrajšek in predstavnik Inštituta za hmeljarstvo in pivovarstvo mag. Milan Žolnir.

UREDNIŠTVO: Glavni in odgovorni urednik in novinar Marjana Natek. **LEKTORICA:** Anka Krčmar. Uredništvo je SOZD Hmezad, Ulica Žalskega tabora 1 v Žalcu, telefon (063) 714-141. Hmeljar izhaja enkrat mesečno v 6600 izdihih. TISK ČGP Večer Maribor. Na podlagi mnenja Sekretariata za informacije pri IS Slovenije je oproščen temeljnega prometnega davka. Poština plačana v gotovini.

Hmeljar je glasilo SOZD Hmezad, SOZD HMEZAD združuje Kmetijstvo Žalec, Hram Šmarje pri Jelšah, Kmetijstvo Ilirska Bistrica, Kmetijska zadruga »Draga« Radlje, Sadjarstvo Mirošan Petrovče, Vrtnarstvo Celje, Kmetijska zadruga Savinjska dolina Žalec, Inženiring, Kmetijska zadruga Slovenska Bistrica, Celjske mesnine, Mlekarna Celeia Arja vas, Hmezad Export import Žalec, Strojna Žalec, Minerva Zabukovica, Golding Žalec, Agrina Žalec, Jata Zalog Ljubljana, Tajfun Planina, Interna banka Hmezad, Hranilno kreditna služba kmetijstva in gozdarstva Žalec, DS Služba pravne pomoči in Skupne službe SOZD Hmezad.

Fotografija na naslovni strani: Vinogradnik Žani Ulčnik iz Virštanja. Foto: Ljubo Korber.

CENE GROZDJA V MARKAH

Kakovost na prvem mestu

Vinogradi na kozjanskih bregih so te dni polni veselih trgачev in letina bo, kot trdijo poznavalci, dobra. A lahko bi bila še boljša, če peronospora ne bi pobrala svojega davka, ki je prizadela dobro tretjino vinogradov. Iz neuradnih virov pa se je izvedelo, da so bile napovedi za škropljenje netočne.

»Odpovedala je zaščita na ravni Slovenije in za julij, ko peronospora sploh ni bilo, smo dobili navodila naj škropimo. Avgusta, ko se je peronospora na našem območju najbolj razmahnila, ustreznih navodil nismo dobili«, trdi Vlado Počivavšek, enolog v šmarskem Hramu.

Kljub temu pa pričakuje nekoliko boljšo letino kot lani in obrali naj bi 2500 do 3000 ton grozdja na 500 hektarjih. V Hramu pa so v zadnjih letih obnovili okoli 140 hektarjev vinogradov, ki pa pridelka še ne dajejo. V njih prevladujejo najbolj iskane bele sorte, to so laški rizling, beli pinot, sauvignon in renski rizling.

»Kmetu, ki se odloči za vinogradništvo, naredimo oziroma mu damo v analizo zemljo, nabavimo cepljenke iz priznanih trsnic. Denar za obnovo prispeva Zveza vodnih skupnosti, za strokovno plat pa skrbimo v zadrugi.«

Sovlaganje naj bi tako pripomoglo k temu, da bi vinogradniki oddali okoli sedemdeset odstotkov pridelka v vinsko klet oziroma predelovalnico grozdja v Imenem. Pogodb o odkupu ni

predelali okoli 500 ton grozdja. Ceno so določili na poslovnem odboru kleti, v katerem sodelujejo tudi tamkajšnji vinogradniki. Izhodiščno ceno bodo preračunavali v markah na dan izplačila. Tako bo vinogradnik dobil do sredine novembra izplačano za kilogram žametne črnine 60 peningov, modre frankinje 70, mešano belo 82, šipona eno zahodnonemško marko, laškega rizlinga 1,10 DM, in za sorte sauvignon, beli pinot in chardonay 1,50 DM in za kilogram renskega rizlinga 1,80 marke. To pa so cene za poprečni sladkor prvega dne trgatve vsako dodatno sladkorno stopnjo so letos dodatno nagrajevali.

Vina kozjanskih in šmarskih vinogradnikov stekleničijo v Vino Šmartno ob Paki, s katerim sodelujejo že tri leta. Prvi dve leti so v Hramu samo odkupovali vino, lani pa so ga že sami predelovali. Da so to počeli dobro, dokazujeta priznanji, ki so jih vina s tega območja sploh kdaj dobila. Zlato značko sta dobila laški rizling in rose.

Vlado Počivavšek

so sklepali, kajti kmetje se tako ne vežejo radi. Učinkovitejše je dogovarjanje, trdi Počivavšek. Pred obiranjem so obiskali v glavnem vse večje vinogradnike, vseh se ni dalo, saj je na kozjanskem okoli tisoč lastnikov.

Na podlagi tega predvidevajo, da bodo v vinski kleti odkupili in

m.

Narediti dobro vino je umetnost, trdijo poznavalci. A še tako dober vinski strokovnjak ne zaleže, če iz vinogradov ni dobrega, kakovostnega grozdja. V Hmezadovem Hramu v Šmarju se tega dobro zavedajo. Plastični zabojniki, v katerih kmetje dovažajo grozdje so le eden od korakov k boljši kakovosti, ki pa jo je možno ohraniti samo na ta način.

TRG DENARJA

TRIKRAT DNEVNO PODATKI

V septembru so se slovenske službe družbenega knjigovodstva pospešeno pripravljale na začetek delovanja denarnega trga. To pa je bila tudi osrednja tema njihovega kolegija, ki je bil zadnje dni septembra v Žalcu. Generalni direktor slovenskih SDK, Franc Knafelc je o vlogi teh služb povedal naslednje:

Že za oktober predvidevamo, naj bi začelo delovati tržišče denarja. Trenutno je še vsa stvar v zakonodajnem postopku in bo predvidoma sprejeta na prvi seji skupščine. Pri tem bo imela SDK veliko vlogo, saj bo tržišču denarja trikrat dnevno: ob 8., 10. in 13. uri dajala informacije o prostih sredstvih, s katerimi razpolagajo banke in druge pravne osebe. Da bomo lahko zagotavljali kakovostne podatke, bomo spremenili delovni čas, delali bomo

tudi ponoči in ob sobotah. Za njihov pretok pa se bomo dodatno opremili s telekomunikacij-

Franc Knafelc

skimi sredstvi za povezavo med vsemi 60 enotami slovenskih SDK in v celotni Jugoslaviji. Del te opreme že imamo, potrebna pa bodo še precejšnja denarna sredstva, da bo celovita. To je nova naloga naših služb, ostala vsebina našega dela se ne bo menjala.

Našo nalogo bomo opravljali le z minimalnimi kadrovskimi okrepitevami.

Trga denarja oziroma celovitega pregleda, koliko je prostega denarja, kdo ga lahko plasira in kdo potrebuje, doslej ni bilo.

O ukinjanju »jugo« menice pa je Franc Knafelc mnenja, da bo to v prvi fazi povzročilo določene težave v gospodarstvu. »Toda podpiram ukrepe Markovičeve vlade, da moramo preiti na menico, ki jo pozna ves svet.«

—mn.

... da bo denar ohranil vrednost

Da bo vaš denar ohranil vrednost, smo v Hranilno-kreditni službi Žalec uredili vse potrebno za nov način obrestovanja hranilnih vlog, ki pomeni za naše varčevalce dodatno prednost pred varčevanjem pri ostalih institucijah. Obresti za hranilne vloge na vpogled bomo odslej pripisali na hranilne knjige že 1. v mesecu (doslej 15. v mesecu). Od tega dneva dalje vam bomo obračunavali obresti od glavnice, povečane za znesek obresti od preteklega meseca. Tako izračunane obresti boste lahko dvignili 18. v mesecu.

Nov način obračuna obresti za hranilne vloge na vpogled predstavlja z ostalimi prednostmi (mesečni pripis obresti, možnost dviganja hranilne vloge pri poslovnih enotah Ljubljanske banke, 100-odstotno revalorizacija hranilnih vlog in jamstvo republike za izplačilo hranilne vloge) najugodnejšo varianto dinarskega varčevanja.

Obveščamo vas tudi, da bo poslovna enota v Žalcu od 1. 10. dalje odprta tudi ob sobotah, in to od 7.30 do 10.30. V dopoldanskem času bo ta poslovna enota neprekinjeno odprta od 7. do 12. ure, brez dosedanjega odmora za malico.

Ne razmišljajte predolgo! Postanite naš varčevalec, da bo vaš denar ohranil vrednost.

HRANILNO KREDITNA SLUŽBA
KMETIJSTVA IN GOZDARSTVA
ŽALEC o. sub. o.

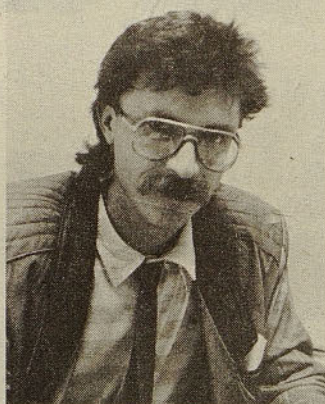
Bližje tržnemu konceptu informatizacije

Računalniški center bo družba z omejeno odgovornostjo

Dovolj zgodaj, že marca letos, so v računalniškem centru poskušali spodbuditi razpravo o bodočem konceptu informatizacije Hmezadovih podjetij. Pravega dialoga na to temo ni bilo kljub številnim sestankom. Računalničarji so ponudili štiri variante vsebinske preobrazbe, ki naj bi ji v končni fazi sledila še formalna, in to bo končno težko izpeljati zaradi dolgovnega dogovarjanja.

Po besedah Zorana Kriteja, direktorja RC, naj bi firme do sredine oktobra potrdile pogodbo o ustanovitvi Računalniškega centra kot družbe z omejeno odgovornostjo, da bi bilo možno do konca leta speljati postopke registracije. Možna je v bistvu samo ta rešitev, kajti RC je nastajal z združevanjem sredstev Hmezadovih članic in od tega ima 10 članic 90-odstotni delež. Hkrati je to približevanje tržnemu konceptu tudi na tem področju, čeprav financiranje te dejavnosti ne poteka po pravilih svobodne menjave dela.

Hmezadove članice, ki obdelave sicer dnevno potrebujejo, so se imele možnost opredeliti med štirimi variantami razvoja računalniške opreme. Pripravil jih je RC sam, kajti same v glavnem nimajo razdelanih projektov informatizacije bodočih podjetij. Delo bi pa bilo nedvomno lažje, če bi bilo mogoče vzpostaviti vsebinski dialog. Kot prvo so v RC predlagali nadaljnji razvoj poslovno informacijskega sistema. Po tem naj bi bili računalniki v njem namenjeni za obvladovanje materialnih, blagovnih in finančnih tokov ter obračunov, dnevne obdelave pa bi se postopoma

Zoran Kritej

poma prenašale na mesta nastajanja podatkov. Vzporedno pa bi se razvijala še računalniška mreža za direktni dostop do podatkov v skupni podatkovni bazi — predvsem za potrebe upravljanja in vodenja podjetij.

Druga in tretja varianta sta postopni izpeljanki iz prve, medtem ko so pri četrti ponudili možnost, da uporabniki sami izvajajo obdelave na samostojnih pod-sistemih in v tem primeru bi se RC ukvarjal izključno z razvojem novih rešitev in ne več s tekočimi obdelavami.

Glede na stanje je optimalna in najcenejša prva predlagana rešitev, saj je na razpolago že večina opreme in seveda kadri. V glavnem se večina ustanoviteljev nove družbe z omejeno odgovornostjo ogreva za to rešitev, saj bo mogoče nadaljnji razvoj in koncepte dograjevati na osnovi novih spoznanj in možnosti.

UVODNIK

Hmezad smo vsi

Da hočejo imeti poceni in učinkovit Hmezad so ob reorganizacijskih razpravah povedali najbolj duhoviti direktorji. Takšni zato, ker so s Hmezadom mislili le njegovo delovno skupnost, ki je na žalost glavni predmet razprav o našem preoblikovanju. Res je, da smo si premalo kdaj nalili čistega vina in danes se pogovarjamo mi in vi in pozabljamo, da je Hmezad vse kar v njem dela in ustvarja. Torej če se jim zdi premalo učinkovit bi morali potrskati tudi pri sebi. Če bi poštenost še kaj veljala, bi jih morali vprašati zakaj ga torej niso naredili bolj učinkovitega, ko si tega želijo.

V isti sapi prisegajo na tržne odnose, seveda močno obarvane z močjo tozodvodje. Pomisliti bi morali tudi na to, da letos niti enega ni bilo na spisku 300 največjih in da se bo treba resnično za mesto še potruditi, medtem ko skupaj že lahko pomenimo nekaj tudi izven svoje fare.

Pa bodi dovolj o tem. Veliko več optimizma so ta mesec nalili delavci in kmetje. Niso se utrujali z dolgimi reorganizacijskimi razpravami, delali so povsod, če je bilo treba, tudi ob sobotah in nedeljah. Zato, da bi iz tega Hmezada nekaj naredili. Toda piko na i morajo dodati še tisti, ki so odgovorni za poslovno politiko in trženje. To pa ni samo poslovodstvo sozda, kot nekateri menijo, ampak vsi ki mislijo, da v njem kaj veljajo.

Marjana Natek

DOBRI OBETI ZA PLI ŠEMPETER

Pričakujejo sovlaganje tujega partnerja

V poslu vrednem okoli tri milijone mark naj bi sodelovali tudi dve Hmezadovi članici.

Že to, da so se v Strojni Žalec dokopali do akumulativnega programa za njihov obrat lesnih izdelkov v Šempetru je veliko. Vrh vsega pa bo gmotno podprt še s strani Hmezadove izvozne hiše, Export-importa. V Šempetru naj bi delali izključno za izvoz in že ta mesec naj bi bila

podpisana pogodba. Ali bo šlo pri tem za navaden kupoprodajni odnos, ali za sovlaganje tujega partnerja zaenkrat še vsi molčijo in upajo na najboljšo.

To pa si pravzaprav že nekaj mesecev ustvarjajo v lesnem obratu sami, saj so masivna vrata za kopalniško opremo začeli poskusno izdelovati že pred meseci in pri tem je bistveno vprašanje njihova proizvodna zmogljivost. Začeli so z 400 kvadratnimi metri teh vrat mesečno, do konca leta naj bi jih naredili že nad 4000 kvadratov, že prihodnje leto pa bodo toliko naredili v enem mesecu. Koliko so to samo želje in koliko bodo v resnici sposobni narediti je težko napovedovati, saj poleg trdne volje potrebujejo še dodatno opremo. Vsi pa se zavedajo, da na sovlaganje lahko računajo le v primeru, če se bodo izkazali kot dobavitelji kakovostnega blaga.

Poleg redno zaposlenih je septembra dobilo delo še 25 pogodbenih delavcev, uvedli so dvoimensko delo, ki pa se ni končalo v petek, ampak so delali tudi ob sobotah. Vsi se namreč zavedajo, da bodo s tem programom zastavili trdne temelje lesne obdelave v Strojni.

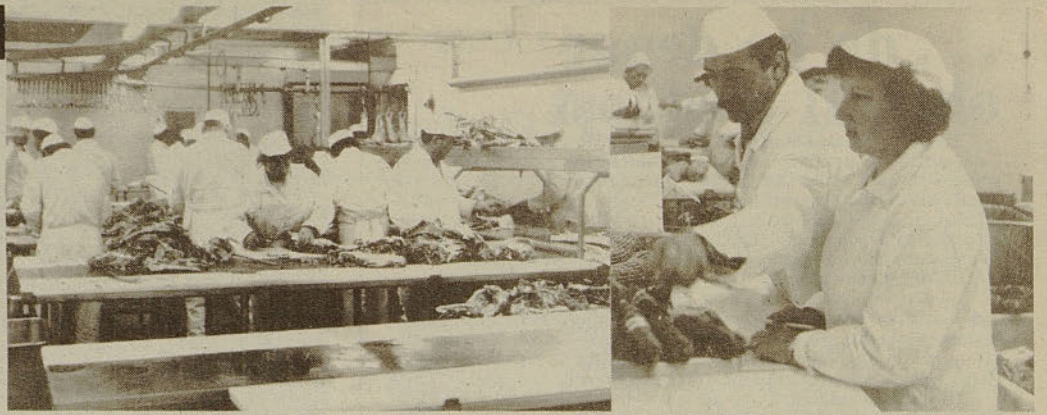

Izdelava vrat za kopalniško opremo

GARAJO KOT ...

Vse sobote in nedelje v septembru so bile delovne za večino zaposlenih v Celjskih mesninah. Ob teh dneh so svoje vloge zamenjali tudi »režijci« in tako je denimo sekretar prevažal svinjske polovice, veterinar delal za sindikalno prodajo in še bi lahko naštevati.

Tako je v Celjskih mesninah že drugo leto zapored v sezonskih mesecih, ko ima proizvodnja več dela, kot bi ga sama zmogla. Za sezonske delavce se v tej Hmezadovi organizaciji niso ogreli, saj trdijo, da je to zanje najcenejši, za zaposlene pa stimulativen način pridobivanja dohodka. Zato so podaljšali delavnik do šeste ure zvečer, neproizvodni delavci pa so delali vsak po dvajset ur v proizvodnji. In kot pravijo, je dela in naročil toliko, da komaj zmorejo.

V eni izmed številnih delovnih sobot v Celjskih mesninah. Mesarji pri svojem delu, »režijci« pa pri pakiranju sindikalne prodaje.

Zadnje dni septembra je bil namreč rok, ko so sprejemali naročila za sindikalno prodajo, do 25. septembra so imeli kar tisoč naročil za mesne izdelke. Tovrstne prodaje so se lotili lani, saj trdijo da ima trgovina v prodaji prevelik delež. Tako pa imata kupec in proizvajalec neposredno korist, zanje pa se morajo v Celjskih mesninah presneto potruditi. Najprej razpošljejo

nekaj tisoč ponudb sindikalnim organizacijam in ko le-ta prispejo, začnejo z razvrščanjem, pakiranjem, fakturiranjem. Večino del v pakiranju opravijo delavci, ki se sicer ubadajo z drugimi poklicnimi nalagami in menda je pri tem pomagal tudi sam direktor.

Poleg tega so prevzeli še dva obetavna posla. V tem mesecu so izvozili prve količine čajne klo-

base v Sovjetsko zvezo, do konca leta pa bodo temu tržišču prodali okoli 260 ton tega izdelka. Sprejeli pa so tudi storitveno »pandlanje« za italijanskega naročnika in tu je še oskrba domačega tržišča s svežim mesom. Dela je torej toliko, da se v njem že dušijo, in kot je rekel nekdo od vodilnih, »garajo kot črnici«.

m.

KMETIJSTVO ŽALEC

KAMILICE IMAJO PRIHODNOST

Kamilice uporabljajo v medicini, farmaciji, kozmetični in kemijski industriji. Pri nas jih največ pridelajo v Slavoniji in Banatu. Pred štirimi leti smo s tovrstno proizvodnjo začeli tudi v Kmetijstvu Žalec. Prvo leto je bila posejana le manjša površina, nato pa se je proizvodnja širila in izpopolnjevala.

Letos smo kamilice pridelovali že na 21 hektarjih in dosegli 600 kilogramov suhega pridelka po hektarju. V tem obdobju smo osvojili tehnologijo pridelovanja na velikih površinah, prilagojeno klimatskim razmeram in tipu tal. Kamilice gojimo predvsem na slabših zemljiščih, vlaganja za oskrbo posevka so majhna.

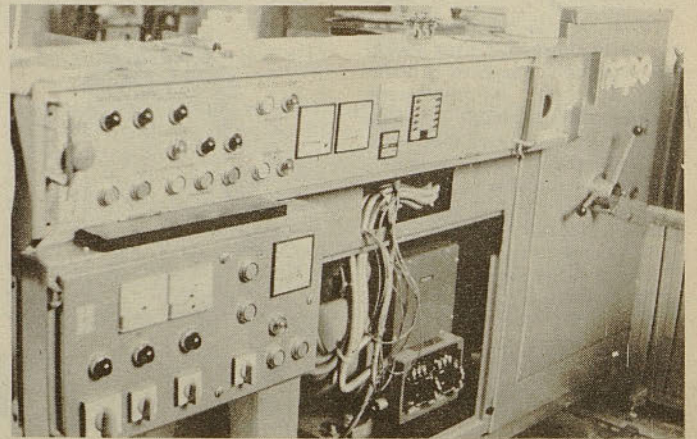
Sejemo jih po obriranju hmelja. Vsako leto jih na novo posejemo, tudi v primeru, če jih pridelujemo na isti površini. V tem času smo osvojili proizvodnjo semen in nismo več odvisni od nakupa. Oskrba posevka je minimalna, proti plevelom škropimo le enkrat. Največ dela je s spravilom, ki se začne konec maja. Za te namene imamo dva kombajna, najprej smo nabavili priklonni kombajn, nato pa smo priredili

še star žitni kombajn. Oba delata po načelu glavnika — glavice odtrgata in jih po tekočih trakovih spravila v bunker. Kamilice morajo biti obrane v tehnološkem roku, kamilice vozimo na sušilnico, kjer jih najprej prebiramo s posebnimi siti. Glavice s krajšimi peclji padajo skozi luknje, slabše kakovost pa ostaja na situ. Sušenje poteka podobno kot sušenje hmelja in posušimo jih na 10–12 odstotkov vlage. Celotni proces mora potekati pod kontrolo, saj lahko previsoke temperature povzročijo izhlapevanje eteričnih olj.

V teh letih nam je uspelo skrajšati čas sušenja na 10 do 11 ur, s tem pa smo povečali zmogljivost sušilnice in zmanjšali porabo kurilnega olja. Te rezultate smo dosegli s pomočjo Občinske raziskovalne skupnosti Žalec in oddelka za varstvo rastlin in agrokemijo na Inštitutu za hmeljarstvo in pivovarstvo v Žalcu.

Klimatske in talne razmere Savinjske doline so ugodne za pridelavo zdravilnih zelišč in naše kamilice imajo visoko vsebnost eteričnih olj.

Darko Simončič

Obnovljen ekstrudor je med najkakovostnejšimi, ki jih je mogoče dobiti na zahodno evropskem tržišču.

Ekstrudor obnovili z lastnim znanjem

V Minervi so usposobili stroj za izdelavo polietilenskih cevi — ekstrudor. Gre za celovito obnovo stroja, ki presega normalne pojme obnove.

Ekstrudor je bil namreč star, že odpisan in ni več ustrezal sodobnim zahtevam proizvodnje. Zato smo pri obnovi tega stroja naredili niz inovacij, tako da obnovljenega lahko uvrstimo med najsodobnejše stroje, ki jih je možno dobiti na zahodno evropskem tržišču. Pri snovanju prenove je sodeloval skoraj ves tehnični kader naše organizacije. Po naših načrtih so v specializirani firmi v Nemčiji izdelali polža in cilindri. To pa so najvažnejša dela, lahko rečemo — srce stro-

ja. Vse ostalo smo naredili v naših vzdrževalnih delavnicah. Zlasti pomemben je prispevek vodje elektrodelaavnice Franca Vipotnika, ki je pri izvedbi pogonske avtomatike in termoregulacijskega sklopa predlagal in tudi izvedel več novih rešitev, ki bistveno olajšujejo kasnejše delo z ekstrudorjem v proizvodnji.

S takšnim pristopom in izvedbo smo prihranili znatna sredstva za nakup podobnega stroja, ki stane okoli 140 tisoč zahodno nemških mark. Vsi snovalci in izvajalci del so bili spodbujeni k inovativnemu razmišljanju, kar z realizacijo zamisli v praksi predstavlja osebno zadovoljstvo posameznika. Boris Cimerman

»Nova zadruga ni rešitev«

Jesen je za obisk pri kmetu silno neroden čas. V Savinjski dolini, na primer, so najprej pri spravilu hmelja, potem pri siliranju in pospravljanju drugih poljščin, ki so jih pridelali med letom. Tako je bilo tudi z mojim tokratnim sogovornikom Ivanom Povšetom iz Podloga pri Šempetru. Vreme za siliranje koruze je bilo kot nalašč in Povšetovi kar niso vedeli, kam bi še deli roke.

Pripraviti 300 kubičnih metrov silaže ni mačji kašelj. Toliko pa je potrebujejo za 35-glavo čredo govodi in tako krmljenje iz vreče ni omembe vredno. Dohodek je razporejen na prirejo mleka in pitance, od desetih molznic namolzejo okoli 28 tisoč litrov mleka in vzredijo 20 pitancev letno. Vsi — Ivan, žena Helena in mama Marjeta, ki je uradno sicer med kmečkimi upokojenci, trdo delajo. Gospodar ima na skrbi težja dela, Helena mleko, mati pa prašiče in zbiralnico, ki je na njihovi domačiji. Na poldrugem hektarju pridelajo med pet in šest tonami hmelja in za visoke pridelke so si prislužili kar nekaj priznanj. Strojne opreme je toliko, da bi jim jo zavidalo marsikatero družbeno posestvo, poleg vseh priključkov pa med drugim stojijo na dvorišču kar štirje traktorji. Proizvodnja je torej na najvišji ravni.

Manj pa je Ivan zadovoljen z ekonomičnostjo in pri kmetu je to še zlasti problematično, ker večino časa namenjajo proizvodnji. »V tej dejavnosti smo ljudje takšnega ranga, da vrednosti denarja ne sledimo, takrat ko za-

čnemo preračunavati, je ponavadi že prepozno. Pri veliki proizvodnji je izgubljen kup denarja še večji,« je razlagal Ivan, ki nima dlake na jeziku. Kot predsednik združenega sveta je razmišljal o boljši organiziranosti zadruga.

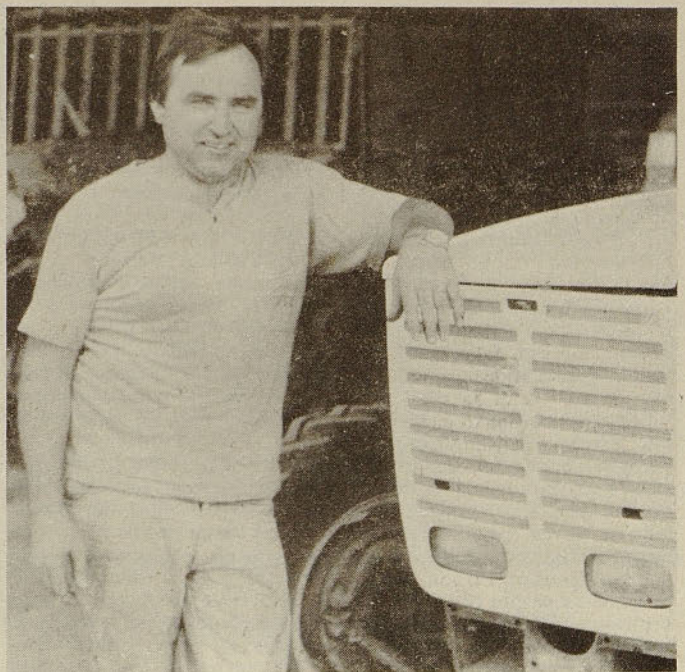
»V takšni, kot je sedaj, ne vidim najboljše rešitve. V osnovni gre za to, da družba prispeva za razvoj kmetijstva, ta denar pa ne pride do nas. To je najbolj opazno pri živinoreji, kjer se namenski denar prelevi v nekoliko bolj ugoden kredit. Vse bi bilo bolj enostavno, če bi cene goveda sledile inflaciji in tako se ne bi bal najeti kredita za pitanje. Tako pa je pitanje v glavnem vse na plečih kmeta.«

Po njegovem je bilo takšno ravnanje razumljivo, dokler je bilo dovolj poceni denarja oziroma ni imel svoje vrednosti. »Danes pa je pomembno, kdaj ga dobiš in kako ga vnovčiš,« razlaga kot kakšen finančnik. O tem in o drugih problemih v zvezi s tem so se že pogovarjali na njihovem združenem svetu, zaenkrat se niso zmenili še nič.

Takole pripoveduje: »Če omenim še hmelj, lani nam ga je zadruga nakazala na obračunske knjige z obljubo, da bo denar obrestovan po velikem R. Toda pripis obresti je bil šele 18. v mesecu, kar pomeni da obrestovanje ni bilo takšno, kot so ga obljubili.

Rešitve je treba iskati znotraj obstoječega

Hmelj, pogodba, škropljenje in obnova nasadov so teme, kjer

Ivan Povše

se bo po Ivanovem mnenju moralo kmalu nekaj spremeniti.

Škropljenje je med kmeti povzročalo veliko hude krvi, pridelek je bil slab in nekateri so razloge za to iskali tudi v tem. Nekateri napovedujejo celo nabavo svojih škropilnic. Ivan o tem razmišlja drugače: »To ni samo problem kmeta, temveč celotne družbe.

Pri tem imamo opraviti z nevarnimi snovmi, ki so nevarne vsem, in ne nazadnje nismo dovolj strokovno podkovani. Da je škropljenje drago, o tem raje ne bi razpravljali. Bolj me moti delitev dohodka v razmerju 80:20.

Če se na enem področju obnašamo ekonomsko, bi se morali na vseh. Tako se za ceno škropljenja v septembru začnejo pripiso-

vati obresti vse do izplačila hmelja.«

Po njegovem mora vsako leto odšteti preveč denarja za novogradnjo hmeljskih žičnic. »Vsako leto bi moral zgraditi okoli 40 arov nove žičnice, glede na to, kar plačamo za razvoj,« trdi.

Zato so si šempetrski združniki zadali nalogo, da bodo temeljito prevetрили hmeljsko pogodbo. Osnutek imajo že pripravljen, kakšne bodo novosti pa ni zaupal.

»Menim, da sistem podirati kar tako, dolgoročno, ni pametno. V končni fazi nas bi se lahko nekaj zbralo in bi ustanovili svojo zadrugo. Toda v sedanji organizaciji so nedvomno tudi dobre stvari, popraviti je treba le slabe.«

SADEKS

Izvoz zdravilnih zelišč

Do letos so v glavnem vsa zdravilna zelišča, ki so jih odkupili v Agininem tozdu Sadeks, prodali na domačem tržišču, letos pa so večino odkupljenega blaga, okoli 600 ton, izvozili. Glavna sezona odkupa in prodaje pa se je začela šele v jesenskih mesecih in tako bo končna izvozna količina nedvomno veliko večja.

Za to dejavnost so se kadrovske okrepili, lani pa so kupili skladiščne prostore v Moškanjih, kjer poleg Bačke Palanke pripravljajo blago za izvoz. Kot je povedala njihova predstavnica Elvira Babič, prodajajo vsa zelišča, ki jih je možno dobiti v Jugoslaviji. V državah razvite Evrope je zanje veliko povpraševanje, zahtevajo pa kakovost in zadostne količine. Začetniških težav

nikakor ne manjka in zato se bodo še bolj izpopolnjevali pri odkupu in prodaji.

Kot je povedala Elvira Babič: »Razmere na tržišču se izredno hitro menjajo in še danes zanimivo blago bo jutri že težko prodati in zato je treba biti v tej dejavnosti stalno prisoten. Odkupujemo cvetove, liste, korenine in zdravilna zelišča, ki jih gojijo kot kulture, to so kamilica, menta in melisa. Večina tega blaga je namenjenega za farmacevtsko, drogerijsko in prehransko industrijo, kjer te rastline estrahirajo ali sušijo.

Odkupujemo od nabiralcev, kmetijskih zadrug in firm, specializiranih za odkup in prodajo. Pri odkupu se zatika pri denarju, če ga zadruga nimajo, teh zelišč potem tudi mi ne dobimo.«

Inženiring Žalec za Makedonijo

Pred štirimi leti je Inženiring Žalec izdelal svoj prvi projekt v Makedoniji v okviru združevanja sredstev za hitrejši razvoj nerazvitihih republik in avtonomnih pokrajin. Takrat je šlo za agromelioracijo približno štiristo hektarjev kmetijskih zemljišč.

Sledilo je več poskusov, da bi Inženiring ponovno prevzel izvedbo nekaterih projektov v tej republici, vendar so bili v glavnem neuspešni. Letos pa se jim je skupaj z Razvojnimi inženirirngom Trbovlje uspelo vključiti v samoupravni sporazum o skupnem vlaganju sredstev iz fonda federacije za kreditiranje hitrejšega razvoja gospodarsko ne dovolj razvitihih republik in avtonomnih pokrajin. Gre za projekt modernizacije in razširitve farme govodi v ZIK »Strumica« Stru-

mica, OOOZT »Plodno pole« Hamzali.

Predračunska vrednost posodobitve farme, v kateri bo prostora za štiristoosemdeset glav živine, je 24 milijard dinarjev. 15 milijard 700 milijonov mora zagotoviti žalski Inženiring, od tega mora do konca letošnjega leta združiti 6 milijard din, razliko pa v letu 1990. Ostala sredstva bodo prispevale druge delovne organizacije, ki bi jih sicer plasirale posredno, preko republiškega koordinacijskega organa. Inženiring si je zagotovil pri Export-Importu pa bo dobavil molzne naprave.

Projekt naj bi bil končan prihodnje leto ob dejstvu, da bo potrebno ta sredstva revalorizirati in dodatno združevati.

K. R.

Nizozemska je največji izvoznik sira

Piše: Alojz Kampuš

Ogledali smo si poiskusno postajo, kjer raziskujejo avtomatizacijo molže. Želijo doseči, da bi krave molzli 4 do 5 krat na dan. V teh molziščih imajo krave kodno oznako, ki jo nosijo okoli vratu, si same odpirajo molzišče, kjer ob molži dobijo močno krmo in jih istočasno pomolžejo. Le-to naj bi opravil sam avtomat z namestitvijo in snemanjem molzne naprave. Kot so nam povedali, so prvi rezultati spodbudni.

Na poiskusni postaji, kjer pitajo govede, pitajo s: krompirjevo pulpo, koruzno in travno silažo. Živali do enega leta dobijo do dva kilograma krmil dneвно, tako je prirast na kilogram na dan. Večjih odstopanj med posameznimi poskusi, ki jih delajo predvsem s pasmo MRA, ni. Na inštitutu v Wageningenu, kjer študira okoli 6000 študentov, imajo le-ti možnost študirati 19 smeri. Inštitut ima 100 hektarjev poiskusnih polj in vsa dela opravljajo študentje sami.

Na oddelku za živinorejo so nam pokazali respiratorsko postajo, poizkuse na tropskih kozah in selekcijo ter križanje prašičev. Respiratorska komora je naprava, kjer beležijo pri živalih vso zaužito krmo in porabo po posameznih elementih. Vanjo je vgrajena tudi kamera, tako da lahko neopazno nadzirajo obnašanje živali.

V drugem delu delajo poskuse na tropskih kozah, kjer si prizadevajo dobiti čimboljše živali za prirajo mesa. To bi koristilo siromašnejšim predelom Afrike, kjer je vzreja goveda težavnejša. Kozje meso bodo zato uporabili za prehrano prebivalstva in tako izboljšali življenjski standard. Podobne poskuse delajo tudi v Nigeriji.

V prašičereji delajo poskuse s križanjem domače pasme s kitajsko, ki ima v poprečju 15 puskov v gnezdu in so živali sposobne za razplod pri treh mese-

cih. Slaba lastnost pa je majhen odstotek mesa na zadnjih delih. Poizkus so začeli pred petimi leti in bodo letos z njim zaključili z novo pasmo, seveda.

DO ZNANJA S PRAKTIČNIM USPOSABLJANJEM

Poskusni obrat Vinderhand univerze v Wageningenu ima 240 hektarjev zemlje, od tega 150 hektarjev travnikov in 90 hektarjev njiv. Imajo 200 krav, od katerih da vsaka okoli 6800 litrov mleka na leto in 180 mladih živali.

Poleg tega imajo še 200 ovac za vzrejo jagnjet, in sicer križance evifler (Textel + flamska ovca), s katerim dobijo eno jagnje več po ovcu in lažje porode. Pasma textel je izrazita mesna in imajo velike probleme pri porodih zaradi prevelike teže jagnjet ob jagnjitvi.

Na tem obratu so dali poskuse tudi med severno holštajnsko in frizijsko pasmo. Ugotovili so, da so dale živali holštajnske pasme do 1200 litrov mleka več po kravi. Zelo pohvalna je kvaliteta silaže, saj ima 16% PB in 600 g ŠV ter 40% SS, kar je takšne kakovosti kot krmilo. Tu so uvedli tudi nov način siliranja, travo namreč zjutraj pokosijo in jo zvečer silirajo, s tem pa dosežejo 25–50% sušine. Pri travni silaži je obvezno do 45% sušine, da bi bili boljši mleko in siri. V tem delu čaka pospeševalno službo v Sloveniji še veliko dela.

Naslednji dan smo si ogledali praktični šolski trening center pri Leeuwardu v Friziji. Tu je šola za praktično izobraževanje nizke, srednje in visoke stopnje. Ustanovljena je bila 1963. leta in ima več izpostav v različnih krajih, in sicer za poljedelstvo, strojništvo in živinorejo. Delajo po sistemu trening skupin, v kateri je učitelj in šest učencev. Le-ti stanujejo v hotelu pri šoli in se tako menjavajo vsak teden. Ta center ima 140 hektarjev zemlje in vse delo

z 250 kravami opravljajo dijaki in študentje. Pri pouku namenjajo nad 42 odstotkov molži in mleku, okoli 4 odstotke predelavi mesa in poldrugi odstotek za sirjenje, ostali odstotki so name-

tje, ki ga potem z letališča v neposredni bližini razvažajo po celnem svetu. Pri nas so v marsikaterem parku ali vrtu tulipani, vzgojeni na Nizozemskem.

Na podoben način prodajajo tudi sire v mestu Alkmar, kjer

Prodaja sirov v Alkmaru je tudi turistična zanimivost.

njeni drugim predmetom. Tedenko imajo 33 ur šolske obveze, čas pa si razporejajo sami. Kljub temu da vsa dela opravljajo dijaki in študentje, imajo 7300 litrov mleka po kravi v 300 dneh. Tisti dijaki in študentje, ki prevzemajo in vodijo živinske farme, morajo biti v tem centru pol leta.

ALKMAR: V DVEH URAH PRODAJO 50 TON SIRA

Naslednja zanimivost, ki smo si jo ogledali, je bila akcijska prodaja v mestu Aalsmer, kjer dnevno na dražbi prodajajo cve-

enkrat tedensko prodajo sire na dražbi, tovrstna prodaja, ki se odvija na ulici, pa je turistična zanimivost mesta. V dobrih dveh urah se na več kot sto let star način prodaje proda 50 ton kakovostnega sira. Le-ta je ves zoren v skorji, nikjer ni niti sledu o zavijanju v saran ali podobne folije. V kraju Zaandan smo si ogledali preprost način sirjenja, kakršen se je obdržal na Nizozemskem. Te izkušnje in ogled naprav bomo poskušali v polni meri prenesti tudi v naše mini sirarne.

STROKA O RAKETAH

Konec prejšnjega meseca so strokovnjaki Hidrometeorološkega zavoda SR Slovenije pripravili poročilo o visoki vodi Lahomnice in Kozarice 19. avgusta letos (ko je neurje naredilo največ škode v občinah Laško in Sentjur) in o možnem vplivu posipanja oblakov s srebrom jodidom na količino padavin. To kaže, da so meteorologi vendarle znanstveno proučili domnevo,

POVEZANOST MED POSIPANJEM OBLAKOV IN OBILNIMI PADAVINAMI JE POMNENJU METEOROLOGOV PRECEJ VERJETNA.

češ da z raketami proti toči obstreljavani oblak strelci najprej »pomolžejo, zato pa drugod namoči z obilnimi padavinami«. V eni od prejšnjih razprav (1. septembra) je bilo rečeno, da za te domneve ni znanstvene podlage.

Kaj so torej zapisali strokovnjaki: inž. Marko Kolbezen, inž. Boris Zupančič in inž. Andrej Kranjc v poročilu?

Citiramo sklep: »Posipanje oblakov, ki so dali obilne padavine, je bilo dvakrat izdatno, enkrat pa zaradi prepovedi streljanja (18. avgusta) bolj skromno. Očitno so bile najhujše padavine 19. avgusta, takrat pa je bilo posipanje najbolj skoncentrirano

na omenjeni oblak. Obrambo pred točo izvajamo na enak način kot stimulacijo padavin, torej z vnašanjem reagenta v oblake. Točo lahko preprečimo, če namesto nastanka debelih zrn toče povzročimo nastanek velikega števila drobnih zrn. Predvsem za prvi primer predvidevamo, da se bo na ožjem območju posipanja izločilo v kratkem času več padavin, kot bi se jih sicer, če ne bi bilo posipanja.«

Avtorji so se v študiji oprli na 8 projektov, od katerih jih je bilo 6 v ZDA, eden v Južni Afriki in eden v Sloveniji. Projekti kažejo, da so se zaradi posipanja s srebrom jodidom v več kot polo-

vici primerov padavine povečale, v treh primerih pa sprememb ni bilo. Iz tega lahko najbolj poenostavljeno sklepamo, pišejo avtorji, da je »precej verjetnosti, da posipanje nevihtnih oblakov povzroča povečanje količine padavin; kot kažejo rezultati raziskav v Južni Afriki, pa se ta verjetnost še poveča pri že naravno izdatnih padavinah«. Kako pravzaprav deluje obramba pred točo? Njen namen je, kot je znano, preprečiti ali vsaj zmanjšati njen uničujoč vpliv. Pri sodobnih sistemih naj bi to dosegli z vnašanjem srebrovega jodida v nevihtne oblake, kar naj bi povzročilo nastanek večjega števila drobnih

Vahtnice bodo kmalu zacvetele

Najstarejše ime za krizantemo je vahtnica (o vahtih — o vseh svetih). Enak pomen ima novejša ime vsesvetnica, to naj bi bila rastlina, ki cveti ob vseh svetih oziroma prvem novembru.

Krizantema, kakršno gojimo sedaj, je hibridnega izvora in nastane s križanjem kitajske in japonske vrste. Na Kitajskem so jih začeli gojiti pred več kot 2000 leti, vendar pa so pravi mojstri pri vzgoji postali Japonci, kjer je krizantema pravi simbol tega ljudstva. V Evropo so prišle krizanteme v 17. stoletju, z zlahtanjem so se največ ukvarjali Angleži in Francozi.

Doslej je znanih več tisoč vrst krizantem. Pri nas v Vrtnarstvu Celje jih gojimo predvsem za rezanje. Za prodajo jih vzgajamo celo poletje, največ pa jih pripravimo za prvi november. V tednu pred tem dnevom zacveti v Vrtnarstvu okoli 80.000 krizantem, kar je res vredno ogleda. V teh dneh imamo tudi prodajo in tako lahko vsak kupi sveže odrezane rastline. Največ bo velikocvetnih krizantem, pretežno v beli in rumeni barvi.

Tovrstna vzgoja je zahtevna, saj je poleg običajnega dela — razmnoževanja s potaknjenci, sajenja, oskrbe, zatemnjevanja in

zahtevne zaščite nujno pinciranje. To je obiranje zalistnikov, ki poženejo za vsakim listom po stebelu. Pustimo samo največji popek, ki se kasneje razvije v velik kompakten cvet.

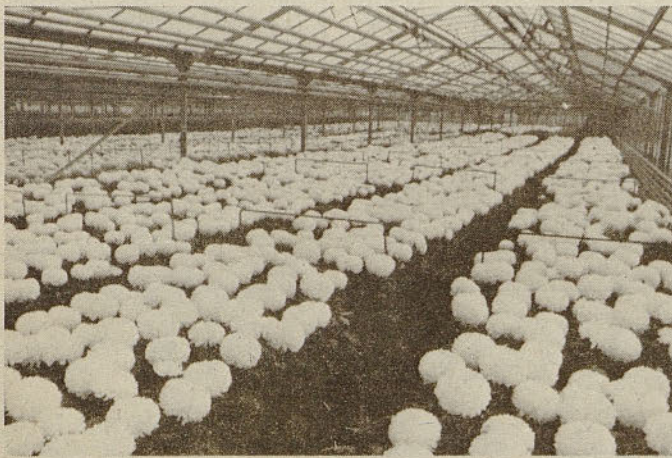
Velikocvetne krizanteme se pri nas še vedno uporabljajo le ob dnevu mrtvih, medtem ko pajkovke in margarete gojimo in prodajamo čez vse poletje. Te so uporabne za aranžmaje ob raznih priložnostih.

Za konec pa še nekaj o neki kupljenih rastlin. Kdor se želi izogniti gneči na tržnici in v cvet-

ličarni, ki je vsako leto zadnja dva dneva oktobra, lahko kupi krizanteme, aranžmaje, sveče in vse potrebno že nekaj dni prej, saj ostane krizantema zelo dolgo v vazi. Toda preden damo rastlino v vodo, ji za nekaj centimetrov prikrajsamo steblo, da bolje vpija vodo. Vaza naj bo v hladnem prostoru, vendar zaščiten pred zmrzaljo. Velikocvetne krizanteme in pincirani pajki ostanejo lepši, če je vsak zase zaviti v papir, tako da se socvetni listi med seboj ne prepletajo. Vodo je potrebno vsak dan menjati, lahko pa ji dodamo hranilo za rezano cvetje. Pri aranžmajih je nujno preveriti, če je v posodi dovolj vode in jo po potrebi dodajamo.

Irena Vizjak

Vzgojo krizantem delimo na dva stadija: vegetativni (kratke noči) in generativni (dolge noči). V prvem rastlina raste, v drugem pa se oblikuje cvetni popek in rastlina zacveti. Vrtnarji vsa ta spoznanja s pridom uporabljamo in krizantemam uravnavamo dolžino dneva s pokrivanjem oziroma zatemnjevanjem. S folijo jim krajsamo, toliko časa, dokler ne začno odpirati popkov. Ko začno popki kazati barvo, kratek dan ni več potreben. Zato je vzgoja mogoča v vseh letnih mesecih.

V tednu pred prvim novembrom bo v Hmezadovem Vrtnarstvu zacvetelo 80.000 krizantem

zrn toče namesto redkejša, a debele toče. Drobna toča se potem pri padanju skozi toplejši zrak delno stali in ne povzroči (večje) škode.

Srebrov jodid naj bi deloval po hipotezi o konkurenci med embriji toče. Njegovo delovanje je mogoče potrditi v laboratoriju in na preprostih stratusnih oblakih; v precej bolj zapletenih nevihtnih oblakih pa je njegov vpliv vprašljiv in negotov. Tako obstajajo mnenja, da lahko — kljub namenu, da bi točo preprečili — s posipanjem oblakov točo celo povzročimo ali okrepiamo, če ne presežemo kritičnega praga pri koncentraciji ledotvornih jeder.

Torej projekti, s katerimi hočemo stimulirati (povečati) padavi-

ne, delujejo podobno kot tisti, s katerimi naj bi točo preprečevali. Oblake posipajo z reagentom, katerega kristali naj bi delovali kot kondenzacijska jedra. Tako imajo v ZDA operativni projekti za obrambo pred točo hkrati tudi cilj povečati padavine. Toda tako kot so pri projektih za preprečevanje toče so tudi pri slednjih uspehi zelo različni, so zapisali avtorji študije in dodali: »Kot smo videli, lahko pričakujemo, da se bo zaradi posipanja oblakov s srebrovim jodidom povečala količina padavin, ni pa gotovo, da se bo to res zgodilo.«

Predvsem tudi ta sklep potrjuje, da se bomo morali v republiki odločiti, kakšno obrambo pred točo potrebujemo. Če jo sploh potrebujemo ... P. M.

Trkati po sodu ni spodobno

Vedno znova me razveselijo ti ljudje. In pravzaprav ne znam povedati, kaj je bolj zlahotno, ali vino, ki ga pridelujejo na kozjanskih bregih, ali so to ljudje. Dobrovoljni in preprosti.

Eden od njih je tudi Žani Ulčnik, ki sem ga obiskala v njegovi »gorci« v Virštanju. Rdečeličen in postaven možak pri šestdesetih se je veselil trgatve in obenem že nalival vino, ki ga je pridelal z lastnimi rokami. Na njih pa so sledovi težkega dela. Toda Žani o tem ni razlagal, v večje veselje mu je bilo razdiranje šal. Mogoče se je tega navadil od lovcev, saj brez tega ne bi šlo. Po sodu nisem potrkala, ko sem stopila v njegovo skoraj dvesto let staro zidanico, kajti s tem se lahko vinogradniku najbolj zameriš. Zidanica ima svojo zgodovino. Žani jo je hotel že podreti in postaviti novo, pa so ga prepričali, naj tega nikar ne stori. Razen tega, da je stara, ji pravzaprav nič ne manjka in si za kletarjenje ne bi mogel omisliti boljše.

»Temperaturnih razlik ni in v takšnih razmerah vino najbolje

dozoreva.« je razlagal. In dodal: »V kleti veljajo posebna pravila in kdor prestopi njen prag, se jih mora držati. Eno od teh je, da pijejo vsi iz enega kozarca. Je večja kontrola tistih, ki ne pijejo. Spomnim se, da je ob neki priložnosti steklo iz enega samega kozarca petindvajset litrov vina.«

Zdela se mi je, da je sogovornik zamenjal potek dogodkov, saj je po moji predstavi vendarle najpomembnejše grozde pridelati. Pa ni tako.

»Komaj štirideset odstotkov dela je narejenega, ko imaš grozde v kadi, vse ostalo se naredi šele potem. Kletarjenje pa ne pomeni le sprežati grozde in ga spraviti v sod. In tega se učim že celo življenje, tudi knjig se poslužujem,« je povedal in nalil vina, ki bi tudi pri strokovnjakih dobil odlično oceno. Okušala pa ga je že vrsta pomembnih mož.

Za vinogradništvo, kdo bi si mislil, veljajo prave modne muhe. Se pred dvajsetimi leti skorajda ni bilo povpraševanja po belih vinih, ljudje so nazdravljali z rdečimi, medtem ko jih je danes težko prodati. Kdove, jutri bo morda že zopet drugače.

Zagotovo pa je, da je kruh vinogradnika nekoliko lažji, odkar večino dela opravi stroj. »Mutka«, kakor v teh krajih imenujejo motiko, se je poslovala.

»Veste, včasih so rekli, da se vino z »mutko« dela, kar pomeni, da kakor vinograd obdeluješ, toliko od njega dobiš,« se je smejal Žani. Še o pridelku sem dregnila vanj. Takole ga je napovedal: Prav gotovo bomo nabrali več kot tri brente.« Resno: »Toliko smo nabrali po največji pozebi pred petimi leti, predvidevam, da bomo na 60 arih natrgali okoli 260 ton.

Del pridelka bo ta največji vinogradnik prodal v vinskino klet v Imenem.

Manj kot polovica dela je opravljena, ko pride grozde v kad, dobro vino se šola v kleti, trdi Žani Ulčnik.

Foto: Ljubo Korber

TRŽIŠČE NE POZNA PRAVICE...

... Zanima ga, imaš blago ali ne, imaš večje ali manjše stroške. V pol leta, od kar so sproščene cene za mleko in mlečne izdelke, so se razmere poslovanja za Hmezdovo mlekarno Celeia obrnile. Takrat so nemočno gledali naraščajoče rdeče številke zaradi predpisanih cen, sedaj pa je trg največji pokazatelj njihove uspešnosti. O poslovanju v teh razmerah smo se pogovarjali z direktorjem Celeia Andrejem Čulkom.

Ob zaključnem računu se je mlekarni napovedoval tudi najslabši možni izid, se lahko to zgodi ponovno?

Čulk: Mlekarna ima dobre rezultate. Relativno zadolženost zmanjšujemo in za lažjo predstavo naj povem, da je mlekarna vredna okoli 1340 milijard dinarjev. Zato je več kot očitno, da dolgovni ne presegajo naše vrednosti oziroma so zanemarljivo majhni. Težava pa je v tem, ker imamo premalo lastnih obratnih sredstev in so za tekoče financiranje potrebni krediti, ki pa so zelo dragi. Na drugi strani je ponudba na trgu velika, a je kupna moč čedalje slabša.

Kako se torej prilagajate tem razmeram na tržišču?

Čulk: Doslje smo odkupili vse količine in ob tri odstotke večjem odkupu imamo celo najboljši indeks odkupa v republiki. Za večji odkup smo še vedno zainteresirani zaradi zmogljivosti mle-

karne. Mislim, da se preradi primerjamo z razvitim svetom, koga gre za cene, ki pa bi jih radi dosegali z nizko produktivnostjo, tako pri vzreji kot predelavi. Trenutno poznam razmere v avstrijskem mlekarstvu in nekaj mle-

INTERVJU: Andrej Čulk

karn bo šlo v stečaj. Na drugi strani pa mora imeti kmet najmanj dvajset krav, da sploh lahko živi, kriteriji pri kakovosti mleka so strožji in mleko ima lahko le sto tisoč kontaminentov. Če se bomo hoteli pogovarjati o vključevanju naše proizvodnje v razviti svet, bomo morali prenehati govoriti o pravici. Tržna ekonomija pomeni: imaš blago ali ne, imaš večje ali manjše stroške. Prej ko bomo to dojeli, prej se bomo izklopali iz krize.

Mleko, predvsem posneto, izvažate v Avstrijo. Kako je s tem?

Čulk: To je le del sodelovanja z avstrijsko firmo Agroserta, s katero smo podpisali pogodbo o dolgoročnem kooperacijskem sodelovanju. Poleg uvozne izvoznih poslov je pomembno še sodelovanje na tehnološkem področju. Določena znanja prenašamo k nam, vendar ta pretok ni

več enostranski. Zaenkrat izvažamo le posneto mleko, pripravljamo pa se na prodajo finalnih proizvodov. Pri tem se zopet začne problem, da smo predragi.

Rejci so precej glasni pri zahtevah, da bi del denarja dobili že pred končnim obračunom. Boste v mlekarni ugodili njihovim zahtevam?

Čulk: Preko svojih možnosti zaenkrat ne moremo. Trgovina svojih obljub, da bo plačevala prej, ni realizirala, pojavljajo se celo zahteve, da bi bil rok plačila še daljši. Najhitrejši obrat kapitala imamo pri konzumu — 25 dni, pri izdelkih pa 75 dni. Pri zastoju v prodaji je angažiranje kapitala še daljše. Tristočlanski kolektiv tega bremena ne more prenesti, niti v primeru, če bi vrnili svoje plače in delali zastoj. Tudi naši delavci v bistvu kreditirajo mlekarno, saj osebne dohodke izplačujemo le enkrat mesečno in to petnajstega v mesecu za pretekli mesec. Trdim, da mora imeti vsaka zahteva realno podlago in je zahteva rejcev mleka prav tako upravičena kot zahteva naših delavcev. Odprava inflacije pa na žalost ni v naših rokah.

Kako v mlekarni odgovarjate na zahteve po direktnem odkupu mleka?

Čulk: Imamo pogodbe z drugimi in teh zaenkrat ne želimo menjati. Mlekarna v Murski Soboti takšen odkup že ima in so

Andrej Čulk

rezultati dobri, po izjavah njihovega direktorja imajo 5,5-odstotne stroške odkupa, mleko ima 8,75 odstotka suhe snovi in 3,35 odstotka beljakovin v poprečju. Takšnih rezultatov ne dosegamo in zato se bomo morali dolgoročno dogovoriti za učinkovitejšo organiziranje. Želja, predvsem večjih rejcev, zaenkrat ne akceptiramo. V prihodnje bo prišlo do diferenciacije rejcev, ki bodo morali izpolnjevati kriterije pravilnika o kakovosti mleka in ta bo bolj upošteval količino beljakovin in čistočo. Prihodnost bodo imeli torej samo tisti, ki se bodo za prirajo mleka specializirali.

Marjana Natek

SADJARSTVO MIROSAN

KAKOVOST JABOLK JE BILA REKORDNA

Prodaja jabolk na Mirošanu

Prve dni oktobra so v Hmezdovi članici Sadjarstvo Mirošan zaključili obiranje jabolk. Po količini nekoliko manj, po kakovosti pa je bila letina prav gotovo rekordna. Kot je povedal njihov direktor Vid Korber, so nabrali okoli 1500 ton jabolk in je bilo razmerje med prvovrstnimi in industrijskimi idealno, saj je za predelavo odpadlo samo šest odstotkov pridelka. Kljub temu izvoza letos ne bo, saj so kupci tik pred obiranjem ponudili ekonomsko nesprejemljivo ceno. Tako so jabolka prodajali na Sadjarstvu, po ocenah okoli 800 ton, ostalo pa bodo skladiščili v celjski hladilnici.

V neposredni prodaji so bile cene 11.000 dinarjev za zlato delišes in 13.000 dinarjev za novejšo sorte — jonagold, mutsu in melrose. Cene so bile približno okoli 11-krat višje kot lani, gnojila za 11-krat, zaščitna sredstva za 16-krat, obiranja za 13-krat stroški hladilnice, ki imajo najnižjo rast, so se povečali za več kot šestkrat.

M

Z izdelki iz nerjavečega jekla in izdelavo namakalnikov: Nadomešča uvozne potrebe

Kaj je boljše: biti obrtnik ali biti zaposlen na odgovornejšem mestu v podjetju. Lahko in enostavno ni ne prvo ne drugo, toda Albin Kač se je po sedemnajstih letih odločil za obrt. Dve leti si služi kruh z dokaj novim skoraj neznanim programom. To so predvsem izdelki iz nerjavečega jekla: filtri, sita in razne igle. Vse to je nadomestilo uvoza in največji porabnik teh izdelkov je živilska industrija.

Drugi del programa pa so namakalni sistemi, delo pri njih si deli z bratom Maksom, ki pa ima svojo obratovalnico.

Letos pravzaprav ni bilo sreče z namakanjem, in je, kot je povedal Albin, nebo za vsako demonstracijo poskrbelo z obilnim nalivanjem z oblakov. Agromat je

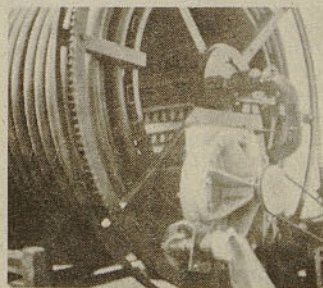
Albin Kač

opravka z obrtniki, v Megi, tako da je vedel, kje je treba zagrabiti.

»Dobro sem poznal zakonske akte, kalkulacije, kajti ni dovolj samo, da znaš delati,« pravi. Kot združen obrtnik pa je lahko izkoristil prednosti pri zagotavljanju kapitala. »Veliko so mi pomagali, tudi z informacijami, ki jih drugače ne bi dobil. Poleg tega nas oz. naše izdelke obrtna zadruga predstavlja na sejmiščih.

Možnosti pa ima še v komercialnih aktivnostih, to sta prodaja in marketing. V bodoče pa mislim, da bodo morali biti tudi nosilci določenih proizvodenj, doslej jo samo spremljajo,« je povedal to pot kot predsednik delavskega sveta žalske Mege.

S prvimi koraki med male podjetnike je zadovoljen, čeprav trdi: »Obrt ni veselica. Veliko zahtev lahko narediš prej, lahko vplivaš na delo, skratka pravice in odgovornosti si odrejšaš sam.«

Namakalnik AGROMAT ● Jože Goroševšek, kmet iz Savinjske doline, se je že odločil zanj.

Franc Čadej med delom

Predstavljamo vam samostojnega obrtnika

Franca Čadeja iz Griž

Od prvega avgusta letos je Franc Čadej iz Migojnic 53 samostojni obrtnik. Svojim strankam nudi servisiranje in montažo centralnih kurjav, pripravljen pa je zamenjati tudi kakšno vodovodno pipo, če je potrebno. Tisti, ki ga že poznajo, cenijo njegovo strokovnost in natančnost.

Sam pove, da je pri njegovem delu najbolj škodljiva naglica, ki lahko botruje marsikateri napaki. Napake pa sploh pri obrtnikih drago stanejo. Tudi to je ena izmed izkušenj Franca Čadeja, ki se je s to dejavnostjo ukvarjal že kot zaposlen pri Sigmii in pozneje pri obrtniku. Od zamisli, da bi postal samostojen obrtnik, do pridobitve obrtnega dovoljenja je bila pot relativno kratka. Morda to res pomeni, da ima žalska občina interes in posluh za obrtnike, vendar se novopečeni obrtnik še ni srečal s problemom davka. Prav tako ima dovolj dela, saj ni veliko obrtnikov pripravljenih popravljati in krpati stare centralne napeljave. V teh ekonomsko precej šibkih časih pa je strank, ki si ne morejo privoščiti nakupa novih naprav, vse več.

Cenam pa, ki se spreminjajo skoraj vsak dan, se ne more izogniti niti Franc Čadej. Vsekakor zatrjuje, da so vsaj zaenkrat nižje od cen drugih podobnih storitev. Pred novo kurilno sezono vam svetuje, da pravi čas pregledate svojo centralno kurjavo in morebitne napake odpravite še pred najhujšim mrazom. Nekatere okvare se seveda pokažejo šele med kurjenjem, nikar pa jih ne zanemarite, ker boste s tem samo povečali okvaro in stroške popravila.

Če boste torej potrebovali človeka, kakršen je Franc Čadej, pokličite telefonsko številko 713-884. Skoraj gotovo ga boste dobili doma po šesti uri zvečer, ker je njegovo delo terensko.

E. P.

V IMENEM BODO SUŠILI IN HRANILI ŽITA

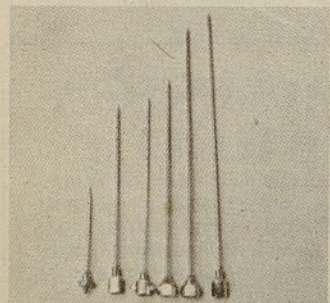
V Imenem nastaja najpomembnejši šmarški kmetijski center z agrotehničnimi urejenimi kmetijskimi površinami, predelovalnico grozdja, ki so jo predali namenu lani, novo prodajalno s potrebščinami ter sušilnico za žita in petimi silosi.

Gre za naložbe Hmezadove delovne organizacije Hram iz Šmarja, slednjo sušilnico s silosi, pa so predali namenu v prvi polovici septembra. Za izgradnjo sušilnice in silosov so se v Hramu odločili iz več razlogov, od slej bo mogoča rednejša oskrba rejcev prašičev in goved v reprodukcijski in njihovo proizvodnjo, pospešili bodo proizvodnjo

žitaric na tem območju in izboljšali pogoje odkupa pšenice, z načrtovano obnovo bližnjega mlina pa bodo dosegli boljše izrabo teh kmetijskih pridelkov. Moko bodo namreč prodajali kot polproizvod. Obnovo mlina in parkirnice načrtujejo v zimskih mesecih.

Zmogljivost silosov je dobrih dva tisoč ton, sušilnice pa 5 ton pšenice na uro oziroma 3 tone koruze. Naložba je stala okoli 15 milijard dinarjev. Največ denarja so zagotovili v Hramu (lastna sredstva), manjkajoči del pa so sredstva FNP-ja ter občinskih in republiških blagovnih rezerv.

Marjela Agrež

Igle iz nerjavečega jekla so le del programa...

nepogrešljiv pripomoček za namakanje vseh vrst kmetijskih površin, športnih igrišč, zelenic in parkov. Ena od prednosti tega izdelka je, da se lahko priključi na vse oziroma različne vodne vire vode: vodovod, hidrantsko omrežje in črpalni agregat. Poleg tega izdeluje v svoji obratovalnici razpršilce tudi za ostale izdelovalce tovrstne opreme. Oba tipa, razpršilec z nizkonaklonsko šobo in TOP, v celoti nadomeščata uvoz.

Znano je, da se obrtniki kaj hitro prilagodijo potrebam trga in je, kot je zatrdil Albin, najpomembnejše, da izdelek gre v prodajo. Še najmanj težav je, če veš, za koga delaš, in že prihodnje leto bo izdelal prvi PIK injektor, to je stroj za razsoljevanje mesa. Proizvajalca za te naprave doslej še ni, predvsem zato, ker so potrebe majhne, okoli pet jih potrebuje mesno predelovalna industrija v letu dni.

Začeti ni bilo lahko in sam je imel le to prednost, da je že imel

KAKOVOST JE ZASTONJ

Pri Gospodarskem vestniku je izšla v prevodu Antona Kočnika strokovna gospodarska uspešnica tega desetletja. Napisal jo je eden od stebrov in poslovnih uspešnežev ameriške filozofije kakovosti Philip B. Crosby, ki je najprej uveljavil program za izboljšanje kakovosti v ameriški korporaciji ITT, nato pa še v korporacijah Digital Equipment, Chrysler, IBM, Johnson + Johnson, At + T in vrsti drugih. V svoji šoli za kakovost v Winter Parku Florida, je izšolal 35.000 operativcev za področje kakovosti, takšno šolo ima še v Michiganu, a njegova predavanja je poslušalo že nekaj tisoč strokovnjakov.

Svojo knjigo je Crosby napisal »v živo«, na primeru podjetja, ki je zaradi slabe kakovosti zašlo v težave in postaja vse manj uspešno. S programiranimi aktivnostmi, ki jih je vodil direktor in pri katerih je sodeloval širok krog vodstvenih in strokovnih delavcev z vseh področij dejavnosti, so zaustavili neugodne trende in postopoma dosegli zavidljivo delovno in poslovno uspešnost. V knjigi so plastično opisane težave, ki so nastajale pri izvajanju programa za izboljšanje kakovosti in vloga posameznih vodstvenih ljudi v tem procesu. Avtor vse to opisuje in popisuje izredno sugestivno, tako da bralca prepriča in navduši za programirano izboljšanje kakovosti.

V knjigi je gradivo razdeljeno na tri dele. Prvi del, imenovan Razumevanje, obsega več kot polovico gradiva in vsebuje avtorjevo filozofijo in koncepcijo izboljšanja kakovosti v delovnem procesu, vlogo posloводства pri izboljšanju kakovosti, organizacijski status kakovosti, razreševanje problemov izboljšava-

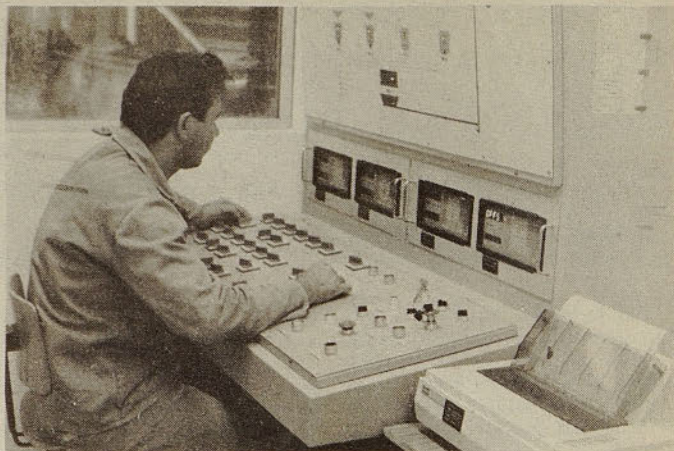
nja kakovosti in vodstveni stil izboljševanja kakovosti.

Drugi del knjige, imenovan Izvedba, obravnava program za izboljšanje kakovosti v podjetju HPA. Najprej je podrobno pisan historiat nastajanja celotnega projekta izboljševanja kakovosti v konkretnem podjetju in nato opisana vsebina programa, razdeljena v štirinajst faz: usklajitev vodilnih delavcev, delovna skupina za izboljšanje kakovosti, merjenje kakovosti, spoznavanje pomena kakovosti, popravni ukrepi, planiranje programa »nič napak«, usposabljanje vodilnih delavcev, dan NN, določanje ciljev, odstranjevanje vzrokov za napake, priznanja (materialna nematerialna stimulacija, sveti za kakovost, ponovni vse še enkrat.

Tretji del obravnava in posreduje učne pripomočke za izvedbo programa za izboljšanje kakovosti v podjetju.

Knjiga je zanimivo in koristno branje za vse tiste, ki se poklicno ukvarjajo s problematiko izboljševanja kakovosti v posameznih delovnih procesih, saj bodo spoznali veliko metod, tehnik, modelov in prijemov za izboljševanje kakovosti in v marsičem dobili tudi potrditev lastnih priznanj, razmišljanj in aktivnosti. Še bolj koristna in zanimiva pa bo knjiga za poslovodce, vodilne in strokovne delavce, ko so doslej mislili ali še mislijo, da kakovost proizvodov, dela in poslovanja ni njihov problem. Spoznali bodo, da je izboljšanje kakovosti mogoče doseči le s skupnimi naporji vseh dejavnikov. Čim več bo takšnih spoznanj v naši praksi, tem bolj bo knjiga, ki je bila v ZDA razprodana že v milijon izvodih, tudi pri nas upravičila svoj namen in sloves.

Zdenka Jurančič

Posodablajo opremo

Misel na gradnjo nove mešalnice so v tozdu Tovarna močnih krmil opustili, zato še toliko bolj posodablajo opremo. Septembra so nabavili novo paletirko, z zmogljivostjo 15 ton briketov na uro in jo bodo priključili, kot predvidevajo, v naslednjih šestih mesecih. Vsa monerska dela bodo namreč opravili med normalnim proizvodnim procesom.

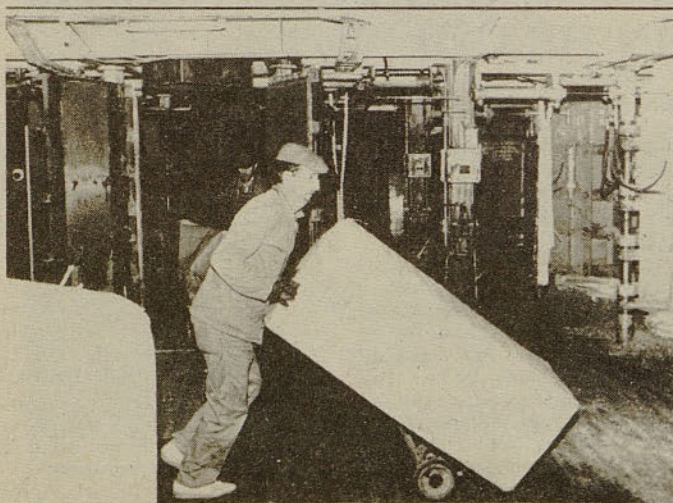
Letos pa so priključili tudi napravo za elektronsko vodenje proizvodnje, tako da z ustreznim programom natančno regulirajo sestavine krmil. V tem primeru skorajda ne more priti do napake, medtem ko je bilo pri ročnem doziranju za to več možnosti.

V poletnih mesecih so v Tovarni krmil pripravili nekoliko manj krmil, v jeseni pa so proizvodnjo povečali in septembra so pripravili 2.700 ton krmil. Veliko dela so imeli tudi pri silosih, skladiščju namreč tapioko in koruzo za rezerve ter sojo za ljubljansko Jato.

NOVA STROJNICA KMALU NARED

Denar za naložbe je treba vlagati v dejavnosti, ki trenutno niso konjunkturne, so prepričani v Celjskih mesninah. Zato so se odločili za posodabljanje hladilniške opreme, in med prvimi sta gradnja in oprema strojnice. Začetna dela so opravili spomladi, po petih mesecih pa je že dograjena, postavlja pa že prvo opremo. To so kompresorji in kondenzatorji, manjkajo pa še instalacije in oprema za elektronsko vodenje. Vse to bo nared najkasneje do konca marca prihodnjega leta, ko jo bodo priključili na hladilnico, kjer trenutno skladiščijo ton blaga. Pripravljajo pa se, da bodo v prihodnjih letih še povečali in posodobili hladilniške zmogljivosti.

IZVOZ SE JE ZAČEL

Leta 1989 ni prineslo pričakovane dobre letine hmelja. Po slabi letini 1988 so proizvajalci pričakovali več od letošnje, vendar pa so vremenske razmere opravile svoje. Hladno vreme v maju in juniju je onemogočilo normalno rast hmelja in zato je letošnji pridelek slab. Letošnja letina je celo ena najslabših v zadnjih desetih letih. Na dobrih 2500 ha hmeljišč v Sloveniji je uspelo proizvajalcem pridelati (po zadnjih podatkih) le 3300 do 3400 ton hmelja, od tega na dobrih 1000 ha golding, le-tega slabih 1000 ton.

Kljub slabemu količinskemu pridelku sta prevzem in dodelava hmelja v Hmezadu Eksport stekla po običajni ustaljeni poti. Trenutno je prevzetih slabih 1000 ton pridelka (slaba tretjina

celotnega pridelka), predelanega dobrih 400 ton in odpremljenega kupcem okrog 100 ton. Glede na kapacitete predelave bo do konca letošnjega leta predelanih okrog 2000 ton in opdremljenega okrog 1500 ton.

Letošnja kvalitete je glede na vsebnost alfa kislin sicer nekoliko boljša, kar pa za primesi in količine pokvarjenega hmelja ne bi mogli trditi. Kljub slabši letini in rezervam na sušilnicah je letos opaziti porast napak sušenja, navlaževanja in basanja. Ali pa za to krive tehnološke napake ali pa malomaren odnos do že tako pičlega pridelka, je seveda odprto vprašanje, ki bi ga veljalo nacetati. Sicer pa ima po znani narodni vsak »štrik« dva konca.

A. N.

Čeprav običajno v Hmeljarju ne predstavljamo leposlovnih knjig, mogoče ni odveč, če opozorimo na knjigo, ki jo je letos izdala Mladinska knjiga: Paul Parin »Zanesljiva znamenja spreminjanja — Leta v Sloveniji.« Že zato, ker v knjigi sin zadnjega lastnika Novega Kloštra med drugim opisuje življenje v Novem Kloštru pri Polzeli v Savinjski dolini.

Paul Parin svetovno znani nevrolog se je rodil leta 1916. Izvira iz izredno bogate judovske družine, ki se je v drugi polovici 19. stoletja naselila v Trstu. Z delom premoženja so na začetku tega stoletja kupili Novi Klošter, kjer se je Paul Parin rodil in kjer je preživel otroštvo in deštvo. Nato je študiral medicino, leta 1943. diplomiral in bil dve leti zdravnik prostovoljec v partizanski vojski. Od leta 1946 živi v Zürichu.

V prvem poglavju omenjene

knjige opisuje prvi povojni obisk v Novem Kloštru, ki je pri vseh udeleženi izžval protislovnine in zato begajoče čustvene odzive. Pisatelj opisuje, da je bil grad poln beguncev. Snidenje z domačini so bila na eni strani spremljena s prisrčnimi pozdravi, na drugi pa z begajočimi pogledi, ki so spraševali: »Le kaj hoče mladi gospod v partizanski uniformi? Nas hoče pregnati s posesti?« Nato opisuje obiske pri sosedih, tudi pri okoliških graščakih, ki niso bili naklonjeni Hit-

lerju, in marsikateri je pomagal partizanom. Zato se niso umikali pred njimi.

Marsikdo bo z zanimanjem prebral poglavje Štirje gospodje župniki. Spoznal bo življenje Luke Hodnika, župnika iz Gotovelj; Janeza Zajca, ki je župnovalec v revirjih; življenje župnika iz Šempetra; ki je strastno ljubil pravo, in polzelskega župnika dr. Ribarja, ki je bil po osvoboditvi računovodja v zadrugi.

Opisano je življenje »Črnogorca«, katerega oče je delal v Novem Kloštru, on pa v tovarni. Bil je med prvimi partizani in po osvoboditvi je pomagal voditi posestvo. Priskrbel je semena, vole, da so polja lahko obdelali. Ko pa je nova oblast ugotovila, da se morajo polja obdelati s

stroji, je zaklal vola in priredil vaško veselico. Voli so bili potrebni, saj ni bilo strojev, vendar, oblast je oblast, in tudi veselica je bila nekaj v tistih časih.

Mogoče bo kdo od starejših bralcev spoznal prvega oskrbnika Leskovška in se spomnil njegovih muk, ker je moral kar naprej izpolnjevati in reševati pisma in formularje, ki mu jih je pošiljala nova oblast, da spodbudi kmetijstvo.

Knjige ne moremo odložiti, dokler je ne preberemo. Zato je prav, da predvsem Savinjčane opozorimo nanjo, da knjige ne bodo samevale v izložbi knjigarne, brez opozorila, da opisujejo dolino, da so v njej opisani domači kraji in ljudje.

Franci Ježovnik

Nedeljski obisk farme Žepina

Nedelje so zaspani in leni dnevi. Ljudje se skrivajo po hišah, če dežuje, in odhajajo v naravo, če je vreme lepo. Mesta za trenutek oživijo dopoldan, ko gredo ljudje k nedeljski maši, nato pa zopet zamro. Res je, v nedeljo življenje zaspi. Ampak ne povsod. V poslovnih enotah Kmetijstva Žalec je tudi ob nedeljah živo in delovno. Koruza in živina pač ne vesta,

Vzrok za slabšo letino je predvsem prevelika količina dežja. Letos je bilo moče znatno preveč.

Delovna enota ima 160 ha obdelovalnih površin. Večinoma so prekriti s koruzo za silažo, okoli 30 ha imajo travnikov. Seveda se tudi trava uporablja za pisanje živine. Kaj pa ostale kulture? »V kolarju sejemo tudi pšenico. Letos je imamo 20 ha, vendar ostajata glavni usmeritvi koruza in seveda živinoreja.« Na farmi je zaposlenih 17 ljudi, vendar dobijo v času, ko je največ dela, pomoč iz drugih delovnih enot. Zato ni čudno, da je bilo tisto nedeljo na farmi vsaj 15 delavcev.

Vodja živinoreje farme Žepina je Miran Golavšek. Živinoreja je poleg koruze glavna usmeritev te delovne enote. Na leto tu vzredijo 900 bikov za zakol. Vsi niso v lasti Kmetijstva Žalec. Kar 740 bikov, ki so trenutno v hlevih, pripadajo Mesninam, 140 jih ima Kmetijstvo. Mlade bikce dobijo iz farme Zalog, kjer imajo zanje posebne bokse. Da postane mlad bik zrel za zakol potrebujejo v Žepini 270 dni. Dnevni prirast je 1 kg.

Na koncu bik i tehtajo skoraj ton in so na pogled že prave pošasti.

Zato ni čudno, da Žepina ne pozna nedelj. Ritem ji, tako kot vsem farmam, narekuje narava. In temu ritmu se ne smeš upreti.

Manica Janežič

Savo Gataric

kdaj je nedelja in kdaj je delovni dan. Tako je bilo tudi ob mojem obisku na delovni enoti Žepina, ki spada k tozdu kmetijstva Petrovče.

»Trenutno je pri nas nekakšna »špica«, saj je siliranje koruze na višku,« je takoj na začetku povedal Savo Gataric, vodja poljedelstva na farmi. »Letos bomo pridelali le 3100 ton silaže, kar je manj, kot smo pričakovali.

ANKETA:

Direktorju moč, delavcem pa . . .

Tam, kjer se še niso, se bodo prav kmalu odločili o sprejemu novih statotov podjetij, ki pa so pravo nasprotje tistim, ki smo jih bili vajeni dolga leta. Piko na i bodo za njihovo potrditev dali seveda delavci, s tem pa bodo dali direktorjem novo vlogo, moč in odgovornosti. Na vprašanja, kaj menijo o novih statutih, vlogi direktorja in ali so delavski sveti sploh še potrebni, so anketirani odgovarjali takole:

Ivan Pražnikar, vodja hmeljarne, Hmezad Export-import:

Statut je v redu, vendar je vprašanje, kako ga bo kdo sprejel. Če se stvari dobro pripravijo, lahko uspe. Direktorji bi morali biti zelo nepristranski, pošteni, drugače se lahko vse skupaj izrodi. Pozitivna stvar je, da lahko delavci direktorja tudi odstavijo. Direktor pa naj bi bil odgovoren človek, ki se spozna na vodenje in bi moral slabe strani odpraviti.

Zdenka Klinc, tehnik, Export-import:

O tem sem seznanjena, saj smo imeli o tem sestanek. Vsaka stvar ima dve plati, zato je lahko nov statut po eni strani v redu, po drugi pa ne. Mislim, da je raznih zakonov že tako preveč. Direktor bo imel po novem res veliko nalogo.

Fanika Špeh, kontistka, Golding:

Zakon je že v redu, samo če bo direktor pravi človek, dovolj odgovoren. Za njegov neuspeh pa ne bo tožnika, ne bo človeka, ki bi zahteval rezultate. Da bi to uspelo delavskemu svetu, pa ne verjamem.

Fanika Grobelnik, kadrovski posli, Golding:

Krivice se bodo vedno dogajale, vendar je veliko odvisno od karakterja direktorja. Treba je izbrati pravega človeka. Zanima me, če je kje zakon, da morajo direktorji prihajati na zборе delavcev. Tudi to bi bilo potrebno. Mislim, da se direktorja za njegov neuspeh ne bo dalo zlahka odstaviti.

Slavica Remih, kontrolor vlage hmelja, EI:

Delavec bo ostal delavec, naj se zakoni obračajo kakorkoli. Mislim, da se bo nov zakon utekel v stare tirnice. Jaz se direktorjeve nove moči nič ne bojim, ne vem, zakaj bi direktor kar tako odpustil dobrega delavca.

Lea Kveder

Stroj za razkuževanje zemlje

Za razkuževanje zemlje so v Vrtnarstvu Celje poizkusno nabavili sterilizator, s katerim lahko poparijo okoli 300 litrov zemlje. Le-ta je primeren za razkuževanje zemlje, ki jo potrebujejo za manjša presajanja oziroma razmnoževanje, in za zemljo, ki jo pripravljajo za prodajo in tisto v rastlinjakih razkužujejo z velikim parilnikom, s katerim enkratno pripravijo okoli 3,5 kubična metra zemlje. Tako odstranijo bolezni, škodljivce in plevel, ki so jih še pred leti uničevali kemično.

Delo za vrečo krompirja

Ni nam treba gojiti iluzij, da smo ukinili izkoriščanje delavcev. Po junijskih podatkih je naš povprečni delavec zaslužil 0,8 dolarja na uro, kar je res zelo malo. Njegov švicarski kolega je zaslužil na uro 30 dolarjev, Zahodni Nemec 28, Avstrijec 22, Francoz 15 dolarjev. V ZDA pa je tedenska socialna pomoč večja kot mesečna plača jugoslovanskega delavca.

V Švici so pred kratkim razglasili pravi ekonomski preplah, ker je letna inflacija dosegla 2,3 odstotka. Od 125 raziskanih držav je bila Jugoslavija leta 1980 po osebnih porabi na 102. mestu. Dr. Dragoje Žarković, znan novosadski ekonomist, pa je nekoč dejal: »Ni nam treba gojiti iluzij, da smo odpravili izkoriščanje, kajti naši delavci so resnično izkoriščani, vendar pa se pred tem branijo z nedelom.«

Prav tako je današnja kupna moč jugoslovanskih delavcev enaka kupni moči ob koncu šestdesetih let. V razvitih državah stroški za prehrano znašajo 15 do 20 odstotkov dohodkov. Kako pa pri nas? Konec petdesetih let je delež prehrane v dohodku znašal 50 odstotkov, v šestdesetih 45, v začetku sedemdesetih let 40 odstotkov, v zadnjih letih pa ta odstotek brezglavo narašča. Zagrebški raziskovalci lahko postržejo z naslednjimi podatki:

— 30 odstotkov gospodinjstev varčuje pri hrani (količinsko in kakovostno),

— več kot polovica gospodinjstev ocenjuje, da je vsota, ki jo porabijo za hrano, nezadostna in bi morala biti za približno 75 odstotkov višja,

— v okoli 65 odstotkov gospodinjstev bi nekatera živila kupovali pogostejše, če bi jim dohodek to dovoljeval.

Ob vsem tem povprečju Jugoslovani v rednem delovnem razmerju zagotavljajo samo 60 odstotkov eksistenčnega minimuma. Ostanek dobi iz sive in črne ekonomije. Delovni čas, ki zagotavlja zgolj enostavno reprodukcijo, traja do 15 ur dnevno.

Zato ni nič čudnega, da je Jugoslavija prva v Evropi po številu novoobolelih s tuberkulozo in prva po smrtnosti za TBC v Evropi. Pa še malo značilne statistike: leta 1980 je bila življenjska doba zimskega plašča v jugoslovanski družini tri do štiri leta, danes pa je že pet do šest let. Povprečna starost avtomobilov, s katerimi se vozimo, je več kot deset let. Povprečna starost gospodinjstev aparatov pa je do 11 let.

In medtem ko s starim avtomobilom, oguljenim zimskim plaščem ali dotranjanim gospodinjstevskim aparatom še nekako gre, pa brez zdravil nikakor ne moremo. Proizvajalci zdravil za jesen napovedujejo veliko pomanjkanje farmacevtskih proizvodov. Nekaterih zdravil kronično primanjkuje že precej časa.

In tako zdrav ali bolehen Jugoslovian ves mesec dela za nekaj sto kilogramov krompirja (300 do 400 kg), 20 do 40 kg junetine ali 10 do 15 kg bifteka. Je še potem sploh kaj čudnega, da nekateri čisto resno predlagajo oživitve t. i. ljudskih kuhinj.

V. L.

Najhitrejša obiralca

Do 460 zabojev jabolok na dan

Barica in Ivan Sokač iz Križevcev sta med obiralci jabolok, ki si iščejo dodatni kos kruha že več kot poldrugo desetletje. Še bolj zanimiva pa sta zaradi svoje urnosti, saj sta letos v »najboljših« dneih obrala nad 460 zabojev jabolok oziroma 230 posamezno. Kot sta povedala, je zaslužek pri takšni količini še kar dober, namenila pa ga bosta za kmetijo. Le-ta je srednje velika in imajo in redijo vsakega nekaj.

NAŠI ZNANSTVENIKI

Selek

Tako trdi magister Franc Jesenko, znanstvenik, ki ima največ zaslug za selekcijo Jata. Doslej je ta Hmezadova članica edina v Jugoslaviji, ki ima v perutninarski proizvodnji doma odbran hibrid. Za to znanstveno delo pa je premalo posluha in le priseganje na lastno pamet, obenem pa odvisnost od tujih znanstvenih dosežkov, nam ne bosta pripomogla k vključevanju v razviti svet.

Perutninarska selekcija je trd oreh, Franc Jesenko se z njo spopada domala skoraj vso delovno dobo, bila pa je tudi zame, saj o tem področju znanosti, priznam, vem toliko kot nič, in me je v začetku najiniga pogovora vse skupaj spominjalo na situacijo, ko učencem še napenja možgane za A, učitelj pa mu že razlaga nadaljnjo abecedo. In tako je bila nehote na preizkusu tudi Jesenkova potrpežljivost, le-te, vztrajnosti in garaškega dela mu pri raziskovalnem delu pravzaprav nikoli ni manjkalo. Že zato, da bi dokazal, da smo tudi pri nas sposobni narediti še kaj več kot kupovati tuje znanje.

S križanjem in selekcijo se je Jesenko ubadal že kot asistent na Biotehniški fakulteti v Ljubljani, kjer so bili prvi poskusi vzgojiti domačega križanca, ki bo dal dovolj mesa. Dela zaradi finančnih težav niso nadaljevali, Franc Jesenko pa je prevzel selekcijo v Jati leta 1977. Pet let kasneje so v Jati vključili v redno rejo prve jate staršev lastne selekcije.

Razvoj opisuje takole: »Razvoj perutninarstva pri nas je bil postopen: od pitanja piščancev kombiniranih pasem smo konec petdesetih let prešli na pitanje hibridov. Po mišljenju tujih firm, ki se ukvarjajo s selekcijo perutnine, naj bi bila reja starih staršev najvišja oblika za manj razvite dežele. To svoje prepričanje utemeljujejo s številnimi znanimi »dokazi« in trditvami. Gotovo je edini namen tega prepričati domačo konkurenco, ki bi lahko motila prodajo iz tujih selekcij. Znano je, da razpolagajo tudi relativno majhne selekcijske hiše v tujini z dobrim materialom. Ra-

zlike v njihovi kakovosti niso tako velike, da bi predstavljale enega glavnih dejavnikov pri osvajanju tržišča. Pri tem gre prej za finančno in komercialno sposobnost nekega proizvajalca, da osvoji in obdrži tržišče. To sposobnost dokazujejo tudi pri nas.«

Ta dejavnost je v Jati logično nadaljevanje razvoja podjetja, ki v tej specializaciji vidi svojo prihodnost. Težave pri zagotavljanju deviz za uvoz plemenskih živali so ta razvoj še pospešile.

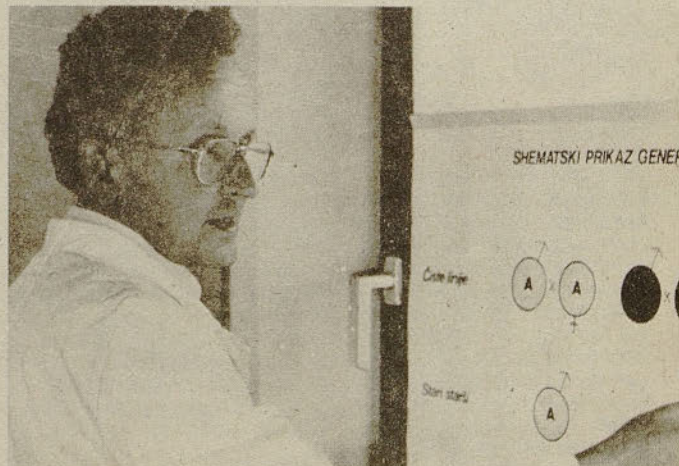
BROJLER JATA JE ŠTIRILINIJSKI KRIŽANEC

Katerega porekla so živali, ki so jih v selekcijski službi Jate vzeli za odbiro čistih linij, Franc Jesenko ne pove. »To je skrivnost, ki jo najskrbneje varujejo vse hiše, ki delajo na tem. Prav gotovo je, da selekcije nihče ne začenja z divjo kuro,« razlaga.

Brojler Jata je štirilinijski križanec in združuje lastnosti vseh štirih linij — lepa rast, polna oblika, visoka sposobnost reprodukcije. Do teh rezultatov so prišli s trdim delom, goro podatkov..., ki so potrebni za tovrstno odločanje.

»Najlaže bi bilo recimo vzgojiti hibrida, od katerega bi zahtevali samo veliko težo. Dednostni delež je namreč pri tem znatno višji kot pri nesnosti.«

Ves postopek se začne, kot smo že omenili, pri čistih linijah, kjer odbirajo živali z najboljšimi lastnostmi. Dobra je le tista, pri kateri šest generacij drži v čisti krvi in cena od zahtevanih lastnosti se praviloma v tem času potrdi. Čisto linijo je možno v

Franc Jesenko

cije se nihče ne loteva z divjo kuro

enem letu dvakrat razmnožiti in tako dobiti dve generaciji s časovnim zamikom osmih mesecev.«

Za to delo imajo Jatini selekcionarji več testnih postaj in farm, v ta namen pa je bila zgrajena tudi valilnica v Študi pri Domžalah. Živali gojijo v glavnem v talni reji, kar jih delno omejuje pri določenih testiranjih. Glavna ovira pri tem je prostor, ki ga potrebujejo. Z uvedbo baterijske reje in umetnega osemnjenjanja bi večina ovir odpadla.

Vse zahteve odbire in križanja se ponovijo na drugi stopnji, pri starih starših. Pri tem so kriteriji veliko bolj mili in uporabljajo komercialne linije. Do križanca pa pridejo še z odbiro staršev. Zapleteno, ni kaj, pri tem je v igri kup kombinacij, ki pa v selekcijskem delu nikoli niso končane. Napredek selekcije je sprva izredno hiter, kasneje pa počasnejši in to sili selekcijski tim k še bolj zagnanemu delu.

Franc Jesenko je v tem sklopu raziskoval tudi vpliv prehrane na prirast lastne selekcije. Takole pravi: »Pri piščancih selekcije Jata je gostota hranilnih vrednosti krme značilno vplivala na pitovne rezultate. Z znižanjem gostote hranilnih vrednosti so padali prirasti, ni pa vplivala na končne rezultate. Z znižanjem gostote hranilnih vrednosti je padala tudi cena krmmih mešanice in tako je bila enota prirasta najcenejša pri tovrstni krmi.«

KDOR PODCENJUJE SVOJE SPOSOBNOSTI, NIMA BODOČNOSTI

Selekcija Jata je v vzreji že šest let in napredek je primeren in stalen. Toda v tej deželi je še vedno veliko tistih, ki jih je strah lastnih dosežkov, domače pameti, na drugi strani pa jo blagohotno malikujejo. Tudi v domači hiši, Hmezadu, je bilo že precej pikrih. »Imam na razpolago dobre podatke, doslej so me poklicali samo takrat, kadar takšni niso bili. Meni je razumljivo, da moramo biti do tega dela kritični. Toda s podcenjevanjem lastnih sposobnosti še nihče ni daleč prišel in premalo se zavedamo, da lasten plemenski potencial pomeni veliko prednost. In dodaja: »Čvekamo o vključevanju v razvito Evropo; toda nekateri si to očitno predstavljajo z volovsko vprego.« Da bi se prepričali o pravi poti, so testirali različne provinience in razlike so skorajda zanemarljive, še zlasti, če primerjajo rezultate cele verige. Toda kaj pomaga vzgojiti piščanca, domači trg pa jim je zapahnil vrata. Kot kaže, bodo morali po priznanje za lastno selek-

Japonci so mojstri

Seksiranje — določanje spola dan starega piščanca je le eno od opravil pri delu selekcijske službe. Tega za razliko ne počno domači strokovnjaki, temveč Japonci, ki so za to delo posebej izveščani in slovijo po vsem svetu. Na uro določijo okoli 1100 spolov, kar je približno tri na sekundo. Seveda se pri tem pojavljajo tudi napake in tovrstno seksiranje je uporabno predvsem na drugi stopnji križanja, pri starih starših, pri ostrejših kriterijih so uporabnejše druge metode, predvsem sondiranje.

cijo v tujino in letošnji sejem v Hanovru jim je na tem področju nalil optimizma. Kot kaže, bodo z njihovim plemenskim materialom gojili piščance v dveh drugih državah.

Toda Francu Jesenku še vedno ni jasno, zakaj se doma vsa dejavnost ne organizira tako, da bi imeli koristni prav vsi.

Marjana Natek

SELEKCIJSKI NAPREDEK BROJLERJEV JATA poprečni rezultati v kooperacijski proizvodnji v letih od 1984—1989

Leto	Število piščancev	Starost na dan klanja (dni)	Dosežena teža (kg)	Ponderiran prirast pri starosti 45 dni	Selekcijski napredek	
					letni %	kumulat. %
1984	6.052.000	49,2	1,784	1.553	100	100
1985	5.716.000	47,0	1,780	1.670	+7,5	+7,5
1986	6.305.000	45,7	1,763	1.725	+3,3	+11,1
1987	6.699.000	46,8	1,862	1.763	+2,2	+13,5
1988	6.344.000	48,4	2,022	1.835	+4,1	+17,6
1989	4.288.000	47,0	2,028	1.910	+4,1	+21,7
I—VIII.						

Ponderirane teže so pri posamezni starosti preračunane na osnovi $+ - 0,55$ g prirasta na dan.

Milan Udovč:

Preparator živali ponovno oživi

Gozd in živali ga že od nekdaj privlačijo. Lov na lisico pozimi v mesečini je zanj največji užitek. Ukvarja se tudi s kinologijo in je kinološki sodnik za določene lovške pasme psov. Preparatorstvo pa je njegova specialiteta. To je Milan Udovč, star Hmezadovec, ki je trenutno skladiščnik na Ložniškem obratu Minerve.

Rastel je kot brakir-gonjač. Že od mladih nog je spremljal očeta na lovu in si pridobival izkušnje. Z osmimi leti je že sodeloval v Lovski družini Grmada v Celju.

Oče ga je večkrat vzel s sabo v Kaplo pri Taboru k Francu Kumru, preparatorju živali. Mojstrov delo je Milana pritegnilo in želel ga je поблиže spoznati.

Toda mojster je bil neomajan. »Najprej končaj šolo, potem bova pa videla.« Vendar so bile zveze naklonjene njegovim željam. Ker ni »uspel« pri Kumru, se je srečal v Celju z Rafkom Potočnikom, ki se je preparatorstva izučil na preparatorski šoli v Ljubljani. Usoda je hotela, da sta se

spoznala in takrat se je pričelo zares...

Rafku je najprej pomagal odirati živali in delati trupe. Počasi je spoznaval skrivnosti poklica in končno je prišel tudi prvi golob, ki ga je še prepariral pod mojstrovim nadzorom. Delo ga je vedno bolj privlačilo in spoznal je, da mu je preparatorstvo pisano tako rekoč na kožo.

Danes sicer pravi, da je goloba in fazana najenostavneje »napraviti«, medtem ko mu je »oživljanje« opice delalo največ preglavic. Pri tem delu namreč ni dovolj, da mrtvo žival le nagačiš, potrebno jo je na nek način tudi oživeti, ji dati gibčnost, voljnost. Za takšno delo pa so potrebni dober spomin, sposobnost oblikovanja, spretno roke in predvsem ljubezen do dela. Samo delo pa poteka približno takole: Žival se najprej raztelesi na prsnem delu. Koža so odre, vendar pa mora v odrti koži ostati okostje nog. Kožo je potrebno nato razmastiti. Postopek razmaščevanja poteka s pomočjo vode in centrifugiranja. Po tem postopku gre

koža v strojenje. Po določenem času se koža vzame iz strojila in oblikuje v željeno obliko. Med časom obdelave kože se skuha tudi lobanja. Telo se oblikuje s pomočjo lesne volne, nato pa se pričvrsti lobanja, ki se je obdelala z ilovico. Noge živali pa se povežejo z žico in oblikujejo v prvotno naravno obliko. Namesto mišičja se doda vata in nato se vse skupaj čim lepše zašije. Obvezno se pa pri celotnem postopku uporabljajo določene kemikalije.

Preparatorstvo pa Milanu ni edini konjiček. Lovski izpit je opravil leta 1963 in je bil štiriindvajset let član Lovske družine Grmada Celje. Zadnja štiri leta pa je član Lovske družine Gozdnik Griže, ki ima lovna področja v Gozdniku, Bukovici, Kotečniku, Homu in delu Mrzlice. Milan pravi, da ima vsak lovec posebne lovne želje po določeni vrsti lova. Lahko namreč izbira med lovom na visoko divjad (srnjad, muflon, divji prašič in podobno)

Milan Udovč

ali pa lovom na pernatu divjad (raca, šoja, vrana, sraka, kragulj). Po tradiciji so najbolj zanimivi skupinski lovi. Njegovo načelo pa je: »Lovi se ne le zato, da se lovi, ampak da se goji.«

LEA KVEDER

BLAGOVNICA

AGRINA

Žalec, Ilirska Bistrica

nudi v mesecu OKTOBRU
naslednje ugodnosti

UGODNE CENE

POTROŠNIŠKI KREDITI

POPUSTI
OD **15-40%**

PRESENEČENJE
ob nakupu nad 20 000 000 din

ZA VELIKO VRST IZDELKOV:

1. — KMETIJSKE MEHANIZACIJE:

SIP Šempeter
Gorenje Muta
Hram Stara Pazova
Tomos Koper

2. — ELEKTROINSTALACIJSKIH MATERIALOV IN GOSPODINJSKIH APARATOV

bela tehnika, akustika in drobni gospodinjski aparati
elektromotorji
instalacijski materiali in kabli
agregati
telefonski aparati

3. — VODOINSTALACIJSKI MATERIALI

toplotne črpalke
radiatorji in peči
armature

4. — VINOGRADNIŠKA OPREMA

— PVC kadi
— sodi s pokrovi
— škafi, brente, lakovnice

5. — GRADBENI MATERIALI

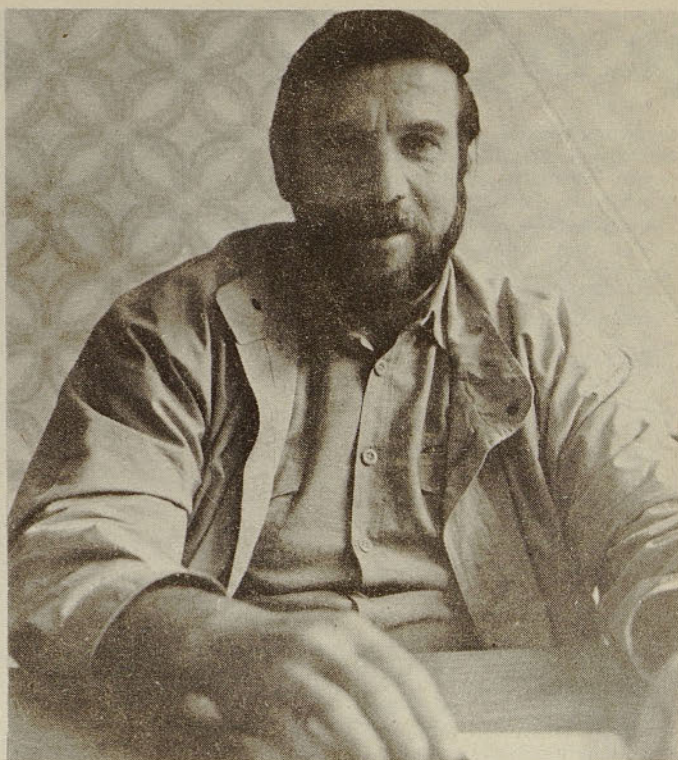
6. — BARVE, LAKI, TAPETE

7. — ORODJA IN STROJI

8. — AVTOMATERIAL

9. — VIJAKI, OKOVJA

VEČDNEVI NAKUPI

Alojz Havser

»Poslovnost naj bi bila poštenost, ne pa špekuliranje«

LOJZE HAUSER O MARSICEM, TUDI O KMETIJSKI ZADRUGI »DRAVA« RADLJE

Lojze Hauser je direktor KZ »Drava« Radlje. Beseda mu gladko teče, čeprav tema najinega pogovora ni ravno prijetna. V glavnem sami problemi, kamor se človek obrne. Kako ne izgubiti volje do dela? Tudi o tem, ali bo še vztrajal, razmišlja Lojze Hauser. Vendar se ne končajo vse njegove misli tako črnogledo. Nekaj vam jih predstavljamo v tem sestavku.

KMETIJSTVO, KDO BO TEBE LJUBIL?

»Odnos do kmetijstva je v Sloveniji in Jugoslaviji kriminalen. Pri količniku obračanja zalog in proizvodnih stroškov 0,25 na leto, obresti pa R + 10 do R + 25 oziroma skupne letne mere 130 lahko preživi samo tista proizvodnja, ki je na zelo majhnem stroškovnem elementu. Mi imamo težave kar po vrsti. V tozdu Kmetijstvo imamo izgube z vrtom, kompostarno, kravami in vsi ti stroški se bodo zvalili na hmelj, piščance in poljedelsko proizvodnjo. Toda če se ne bo zmanjšal stroškovnik, bo »zmanjkalo zraka« tudi tem dejavnostim. Zato ni rešitev prenašati stroške ali zaposlenost iz ene proizvodnje v drugo. Rešitev je v zmanjšanju stroškov. O tem bi morali predvsem razmišljati. Tu pa je veliko »ne-hotenja«, ker bi vsi radi imeli še naprej enak položaj, vsi bi hoteli delati enako, stroški pa rastejo tudi brez nas, z inflacijo. Če ne bomo znižali

lastnih stroškov, se tudi inflacija ne bo znižala. Izvorov inflacije je veliko, ne samo v tem, da država noče in hoče. Tudi mi nočemo in hočemo.«

TRŽNO GOSPODARSTVO PRI NAS

»Tržno gospodarstvo je to, da kupec plača to, kar je dobil in česar hoče plačati. Mi bomo tudi v teh razmerah še vedno prodajali in hočemo prodajati. Hmelj, na primer, prodajamo na domačem in tujem trgu. Cena za izvoz je znana — 7,5 DM in nihče ni o tem razpravljaj, ker tako določa mednarodni trg hmelja. Smo se pa proizvajalci veliko pogovarjali o tem, kakšna bo cena na domačem trgu. Kalkulacija za 1. septembra je 231 tisoč din za 1300 kilogramov hmelja po hektarju. Skladno z inflacijo je ta cena konec septembra znašala 282 tisoč dinarjev. Te cene pa niti približno ne misli plačati naša pivovarniška industrija. Hmeljarji trdimo, da je naša kalkulacija realna v stroškovnem delu,

Prvi hmeljarski likof

Prvi hmeljarski likof v Radljah ob Dravi je bil paša za oči. Pripravila pa so jo občinska turistična društva tamkajšnje občine, v prvi polovici septembra, glavno besedo pri tem je imelo Vuhredsko turistično društvo. Hmelj v radeljski občini prideluje le Kmetijska zadruga Drava, in sicer na približno 110 hektarjih, kmetov, ki bi se s to dejavnostjo ukvarjali, ni. Toda turistični delavci so se potrudili in pripravili povorko z devetimi vozovi, s konjskimi vpregami seveda. Hmeljarskega starešino in princeso so za prvo pred-

stavitev kar določili in čast je pripadla Martinu Krajncu in Metki Erjavc.

Starešinstvo pa je Martin predal mlajšemu Franju Markaču, ki si mora do naslednje prireditve izbrati svojo hmeljarsko princeso. Novi starešina si je za ples izbral kar eno izmed mažuretk — Andrejo Pečolar, če bo to njegova izbranka na drugem hmeljarskem likofu, pa še ni potrdil. Toliko o prireditvi, ki so jo denarno podprli Hmezad, Pivovarna Laško in Union Ljubljana.

m.

Po starem hmeljarskem običaju je sledila predaja starešinstva, med stari, Martinom Krajncem in Franjem Markačem...

da vračunani stroški niso večji od dejanskih. Letos je bil pridelek hmelja zaradi vremenskih pogojev manjši od pričakovanega, tudi ponudba na trgu je bila manjša. Tu nekeje bi morali doseči dogovor o ceni. Namesto tega bodo ceno hmelja določili pivovarji.

Glede privatnega sektorja, prav tako vemo, kako je. Nič se ne izplača več, vse je neekonomsko, ampak, kmet mora preživeti. Nekaj mora delati, s takšno ceno, po kateri je njegovo delo manj plačano, če si je že materialne stroške uspel pokriti. Zemlje ne moreš zviti kot preprogo in jo odnesti na drug prostor, v drug čas. Tisti, ki imajo danes gozd, imajo določeno rezervo, v katero lahko posežejo. Toda vedno so bile te rezerve namenjene za investicije ali odpravo posledic elementarnih nesreč. Sedaj so potrebne za normalen ekonomski odnos. Kdor gozda nima in se ukvarja s kmetijstvom v manjšem obsegu, mu ne preostane drugega, kot da se zaposli v tovarni. Kdor je uspel proizvodnjo povečati in koncentrirati, mu gre bolje.«

NOVI ZAKONI — BOLJŠI ČASI?

»Država je imela v kmetijstvu vedno določeno vlogo. Državo moramo ljubiti ali pa sovražiti. To sta možnosti. Zaenkrat smo rekli, da imamo državo radi, ne pa tudi njenega sistema. Država je s tem sistemom velik fiksnih strošek in bi se morala poceniti, na vseh ravneh, do krajevnih skupnosti. Ko bodo fiksnih stroški

padli na 20 do 25 procentov v strukturi cen, potem bo to znosno tudi za svetovni ekonomski sistem. Samo spreminjanje zakonov pomeni samo še en nov zakon. V teh zadevah smo sploh rekerderji. Toda ekonomija ne prenese birokratskih ovir. Najbolj neposreden odnos je kupec—prodajalec. Kakor hitro se v ta odnos karkoli vmeša, to ni več normalen odnos. To naj bi bila osnova vsakega novega zakona.

Naj omenim primer zadrufne lastnine. Kaj je njena vsebina? V tujimi so ta problem enostavno rešili. Tisti, ki je vplačal delež v določeni vsoti, ima pravico sodelovati v vodenju in izvedbi skupne strategije zadrufe. Kdor ni ničesar vložil, je kupec. Pride, plača in vzame, nima pa pravice vplivati na zadrugo. V naših zadrugah pa danes ne vemo, kakšen je delež posameznikov. Zgodovina je »pozabila«, kaj je kdo prispeval. Vemo pa, kaj je zadrufna lastnina, to so hiše, hlevi, ... Kdo je vanje vlagal? V nekaterih primerih tudi delavec. Če bo po novem zakonu dovoljeno, da bo na primer pet kmetov lahko ustanovilo svojo zadrugo, potem je osnovno vprašanje, kaj bo teh pet kmetov počelo. In kaj bo z vsem tem, kar že imamo? Danes ni več nobene zakonske ovire, da kmet ne bi mogel vložiti svojega deleža v določen projekt in potem tega svojega deleža primereno obrestovati, če je bila proizvodnja rentabilna. Kdo lahko v naši državi napove, kaj bo ekonomsko jutri, je pa že drugo vprašanje. Sploh pa, kaj bo ekonomsko v kmetijstvu.«

PERSPEKTIVA »DRAVE« V SOZDU HMEZAD

»S sozdom smo imeli in imamo dobre odnose. Če je bilo kdaj kaj narobe, so bili za to krivi ljudje, ne pa sama oblika združevanja. Naš tozd Kmetijstvo se je v sozd vključil leta 1969, zadruga pa deset let pozneje. V dvajsetih letih se tudi osebno zelo dobro poznamo med seboj. Gre za pravico in možnost dogovarjanja o vseh stvareh, tudi za možnost vpliva, pri čemer smo teritorialno bolj oddaljene članice sozda objektivno v malo drugačem položaju. Glede na objektivne okoliščine se moramo torej odločiti, ali v sozdu ostanemo ali ne. Če bi se sozd razbil, bi bila to nedvomno velika škoda, verjetno bi se šele potem jasno videlo, kakšni so bili motivi združevanja. Perspektiva je zaenkrat še zelo nejasna. Ena od ponujenih rešitev je bila organizacija Hmezada kot sestavljenega podjetja. V tem primeru gre za veliko stopnjo koncentracije, obvladovanje takšnega kompleksa bi bilo izredno zahtevno in vprašanje je, če bi bila to najboljša rešitev. Zato bi morali preveriti še druge oblike združevanja in ena od teh je združeno podjetje. Gre za širši način koordinacije, ne gre za odvzemanje pooblastil in odgovornosti. Treba bi si bilo natančno razdeliti pooblastila in odgovornosti, s tem pa tudi ekonomski učinek. Treba bi se bilo poglobljeno in z veliko mero odgovornosti pogovarjati.«

K. Rozman

Velika izbira v drevesnici

V drevesnici Vrtnarstva Celje vsako leto vzgojijo okoli 240.000 okrasnih rastlin. Tovrstno proizvodnjo vodi Nada Vreže, ki je o tej dejavnosti povedala naslednje:

»Pri nas vzgajamo predvsem listnato okrasno drevje, in sicer na nekaj več kot osmih hektarjih površin. Sezonsko prodajamo večje iglavce, listnato drevje in grmovnice, imamo pa tudi veliko izbiro »kontejnerskega« blaga, to so okrasne rastline predvsem grmovnice, ki jih gojimo v vrečkah. Teh je okoli sto tisoč in prednost tovrstne vzgoje je v tem, da jih ob prodaji ni treba izkopavati.

V jesenskih mesecih bomo imeli največ dela s prodajo sadnega drevja in vrtnic. Možnosti za razvoj drevesničarske dejavnosti so dovolj velike, saj ljudje čedalje bolj skrbijo za urejenost okolice.

Matej Čulk

Za sodobne goste jablanove nasade je primerna samo zdrava, prvovredna sadika. Najboljša je enoletna, s čim več predčasnimi poganjki. Od sort, ki se v drevesnici ne obraščajo, je za primerno saditi drugoletne sadike. Obraščene sadike prej zarodijo, prej se uravnesita rasti in rodnost in manj je težav s kasnejšo vzgojo.

Za uspešno pridelovanje je odločilnega pomena kakovost sadik. Ne zanašajmo se samo na zunanji videz sadike, pomembne so tudi notranje lastnosti. To po-

Čas je za nakup in sajenje sadnega drevja

Piše MATEJ ČULK

meni, da je bila vzgojena iz odbranega izhodišnega materiala (podloga, cepič). Poreklo sadike opredeljuje spričevalo, ki ga mora imeti vsaka sadika, še bolj pa renome drevesnice. Zato nikoli ne kupujte sadik neznanega porekla in slabše kakovosti. Če je le mogoče, se odločamo za domače drevesnice (Hmezad-Sadjarstvo Mirošan), ker so sadike prilagojene našim razmeram. Pomembna je višina cepljenega mesta na sadiki.

Cepljeno mesto mora biti vsaj 10 centimetrov nad koreninskim vratom. Višje cepljeno mesto preprečuje osamosvojitev drevesa in omogoča stabilnejše sajenje oziroma boljše zasidranje sadik v tla. Če je cepljeno mesto blizu tla, lahko poženejo korenine iz žlahtnega dela sadike, drevo se osamosvoji, vpliva podlage ni več in drevo raste bujno, kot bi bilo cepljeno na semenjaku. Višina cepljenja vpliva tudi na bujnost in rodnost dreves. Čim više

je sorta cepljena, tem manj rodno bo drevo.

Pravilno sajenje sadnega drevja je zelo pomembno, zato ne bi bilo napak, če se držimo nekaterih pravil:

Zemljo pravočasno in globoko zorjemo, sadilne jame uredimo z lopato ali motiko, kar je bolje kot s traktorskim svedrom.

Jame naj bodo 50 centimetrov široke in največ 30 centimetrov globoke. Vanje ne dajemo nikakršnih umetnih gnojil, temveč samo šoto ali kompost. Organskih snovi ni nikoli preveč, priporočljivo pa je od 2–4 kilograma šote na drevo (4–8 kg komposta). Šoto ali kompost temeljito zmešamo z zemljo in v to mešanico posadimo drevo. Kadar šoto uporabljamo spomladi, jo je potrebno ovlažiti ali sadiko takoj po sajenju izdatno zaliti. Hlevski gnoj dajemo ob pasove ob sadikah in ga plitvo pokrijemo z zemljo. Če je ob sajenju premehek za dovoz gnoja, počakamo,

da se zemlja osuši. Bolje je počakati kot uničevati strukturo zemlje z globokimi kolesnicami. Jesensko sajenje ima prednost pred pomladanskim kljub temu, da upoštevamo škodo, ki jo lahko naredi voluhar. Na pomlad je namreč največ nevarnosti, da se bo sadna sadika osušila. Če pa že sadite v tem času, je priporočljivo, da skladiščite sadike v čim bolj mrzli kleti.

Spomladi lahko preti nevarnost suše in zato je priporočljivo jame kopati sproti in tako globoko, kot je rasla sadika v drevesnici. Pred sajenjem je treba sadike ustrezno pripraviti, ravno odrezemo poškodovane korenine, namakamo.

Če pri nakupu in sajenju upoštevamo ta navodila, je bojazen, da drevo ne bi raslo in obrodilo, odveč. Potrebni so še kasnejši agrotehnični ukrepi; rez, škropljenje, upogibanje in gnojenje pa so prav tako pomembni kot pravilno sajenje.

Laneno seme — posevek prihodnosti

V evropski skupnosti obstaja trg za skoraj 400 000 hektarjev lanenega semena, goje pa ga le na 20 000 hektarih

Britanski farmerji so se začeli zavedati, da je najnovejši izziv za njih sorazmerno nov posevek: laneno seme. V zadnjih osmih letih se je pridelava lanenega semena povečala za nič manj kot 650 odstotkov; površine, zasejane s tem posevkom, pa so se v primerjavi s prejšnjim letom povečale za 70 %. Toda tudi teh 8505 ha je zadovoljilo le 20 % domačih potreb. Nič boljši ni položaj v Evropski skupnosti, saj pridelek zadovoljuje le 10 odstotkov potreb-porabe.

Strokovnjaki zatrjujejo, da je površine zasejane z lanom, mogoče takoj povečati, in da ima Britanija za gojenje tega posevka enako dobro podnebje kot katerakoli druga država skupnosti.

Ceprav je laneno seme za večino dandanašnjih farmerjev nov posevek, so ga v nekaterih predelih Britanije že dolgo pridelovali, le da so ga uporabljali v povsem druge namene — za pridobivanje vlaken. Laneno seme in lan sta ista vrsta rastline (*linum usitatissimum*), čeprav so kultivarji razviti različno, da bi ustrezali posebnim namenom. Lan je višji, ima vitkejšo steblo in proizvaja manj plodov z bolj drobnim semenom kot laneno seme za olje.

V Britaniji so začeli gojiti lan verjetno že takrat, ko so zavzemali Britanijo Rimljani, kar dokazujejo kadice za namakanje in drugi pripomočki za obdelavo lana iz tistega časa, ki so jih odkrili v južni Angliji. Lan so imeli že v 16. stoletju za pomemben proizvod, kar dokazuje zakon, ki je zahteval, da namenijo na vsakih 24 ha del obdelovalne zemlje gojenju lanu. Pred dvema stoletjema so v nekem manjšem kraju v južni Angliji gojili lan na več kot 404 ha in iz njega pridobivali surovino za izdelavo jadrovine in vrvi. Gojenje in predelava lana zahtevata precejšno spretnost, medtem ko je laneno seme veliko manj za platen. Olje, ki se stiska iz semena, ima zelo široko uporabo: za proizvodnjo kakovostnih barv, tiskarskih črnih; za obdelavo lesa, za visoko beljakovinsko živinsko krmo (pogače lanenega semena), konjsko krmo, kit za hermetično zapiranje, linolej, lepilo in za številne druge izdelke. Ni pa to olje jedilno.

Na svetovnem trgu lanenega semena prevladuje Kanada, ki več kot polovico proizvodnje izvozi na trg Evropske skupnosti, ta je daleč največji uvoznik semena in krmnih pogač na svetu. V Britaniji bi morali proizvodnjo močno povečati in presenetljivo je, da tako dolgo ni bilo zanimanja za gojenje tega posevka.

Prvi vzrok za to je, da so v drugi svetovni vojni farmerjem vsilili kvote pridelovanja lanu, in sicer z nesrečnimi rezultati. Kombinacija pomanjkanja izkušnje in vrsta vlažnih žetev sta pripeljali do izgub, ki jih pomnijo še danes. Sodobni kombaini pa z lahkoto požanjejo laneno seme in tudi za setev, gnojenje in škropljenje, žetev in druga opravila ni potrebna posebna oprema.

Zanimanje za ta pridelek je spodbudila možnost, da se vključi v kolobarjenje žit. Sicer ne fiksira dušika kot druge leguminozne rastline, vendar dajejo prepletene korenine zemlji maso organske snovi, nekateri britanski pridelovalci pa so odkrili, da je po setvi lanenega semena pridelek pšenice večji kot po setvi graha.

Pripomba, da ta posevek požanjejo prepozno, da bi lahko za njim posejali ozimne posevke, ne drži, saj v bolj suhih vzhodnih predelih Anglije žetev običajno končajo že sredi septembra. Nekateri so bili prepričani, da lanenega semena ni mogoče gojiti v istem kolobarju kot oljno repico, ker sta obe vrsti podvrženi glivični boleznii alternariji, toda posevka sta dejansko podvržena različnim tipoma te bolezni. Oljno repico napadata *alternariabrassicae* in *brassicicola*, parazit lanenega semena pa je *alternarialinicola*, ki so ji kos fungicidi. Ob normalnih pomladih in poletjih prav tako ne more priti do resnejših težav zaradi plevla, medtem ko v pomladih, ki so hladne in vlažne, domači pleveli lahko tako hitro rastejo, da jih je treba škropiti s herbicidi. Nekateri proizvajalci so izgubili seme, ker je odpadlo pred žetvijo, po navadi pa je šlo za okužbo z *botrytisom*.

Prednost lanenega semena je v tem, da se lahko uporablja kot vmesni posevek, ki ni soroden nobenemu britanskemu posevku in zato ne more prenašati nobene specifične bolezni žitaric. Prav tako je koristen vmesni posevek za sladkorno peso, ker povzroči, da nematoda pese pogine zaradi lakote. Seme se drugače kot pri oljni repici ne lomi, in rastline, ki poležejo zaradi poletnih neviht, se navadno kmalu dvignejo.

V suhem kanadskem podnebjju to rastlino ponavadi kosijo, v britanskih vlažnih jesenih pa jo obdelajo s sredstvom za sušenje, navadno z divkatom. Sušenje je časovno usklajeno s fazo, ko je mogoče pričakovati, da vsebuje seme največ suhe snovi, kar se navadno zgodi v drugi polovici avgusta.

Povprečna letina znaša v Angliji od 1,5 do 2 toni po hektarju, zdaj pa se ti pridelki zaradi nenehnega znanstvenega raziskovanja povečujejo. Pridelek 2000 kg na ha, kar je dobro povprečje, da 698 funtov kosmatega zaslužka na hektar. Variabilni izdatki, v številni seme, umetna gnojila, herbicide, fungicide in sredstva za sušenje, znašajo 207 funtov po hektarju, kar daje bruto maržo 480 funtov.

Te številke imajo tudi podporo Evropske skupnosti, tako da se v zadnjih letih ohranjajo na stalni višini, kaže pa, da bo tako tudi v bodoče, medtem ko so cene drugih oljnih rastlin — oljne repice, sončnic, in tudi soje — padle. Proizvodnja teh posevkov in tudi ostalih žitaric je postala prevelika.

Po drugi strani obstaja v Evropski skupnosti trg za skoraj 400 tisoč ha lanenega semena, zdaj pa ga v njem goje na manj kot 20 tisoč ha. Glede na to, da zahteva ta posevek majhne naložbe, bi lahko ostal še vrsto let za gojenje privlačna in dohodkovno uspešna rastlina.

POSTALI SO HMEZADOVCI

Avgusta so se zaposlili: V Kmetijstvu Žalec-TOZD Latkova vas: **Barbara Pintarič**, kmetijski delavec; TOZD Kmetijstvo Petrovče: **Jožefa Hribernik**, kmetijski tehnik; TOZD Tovarni krmil: **Martin Sikošek**, pomožni delavec, in **Nada Vogrinc**, diplomirani biolog; v Hramu Šmarje **Dušan Pregrad** in **Božidar Plevnik**, ekonomist; v Kmetijski zadrugi Drava-TZO Kmetovalec, **Marija Brezovnik**, vrtnar; v Strojni TOZD Grames: **Drago Hrestak**, **Andrej Pražnikar** in **Marko Vasle**; v TOZD PKM: **Simon Štante**, **Boštjan Cverle** in **Bojan Ožir**, v skupnih službah pa **Sonja Krt** in **Mojca Ograjenšek**; V Goldingu **Gerlinda Marko**, kuharica; v Agrini **Drago Šabjan**, diplomirani inženir strojništva, in **Svetislav Nikolič**, avtomehaničar.

KADROVSKIM SLUŽBAM — TOČEN NASLOV, PROSIM!

Minuli mesec smo dobili v uredništvo zajeten kup Hmeljarjev in toliko Hmezadovcev našega glasila ni dobilo. Namesto na njihove naslove jih je pošta vrnila z oznakami — neznan, odpotoval in preselil se je. Takšnih Hmeljarjev, ki ne najdejo svojih naslovnikov, naj bi bilo v bodoče čim manj, zato prosimo vse kadrovske službe naših članic, da sproti in točno ažurirajo naslove svojih zaposlenih. Sami teh naslovov namreč ne moremo iskati, ker bi potem namesto pisanja prišpevkov lahko popravljali samo naslove.

Pojavil pa se je še en problem, ki je rešljiv prav tako z dobrim delom kadrovskih služb. Prosimo, da sproti sporočate upokojitve, kajti datum izstopa pomeni za nas samo to, da ga nekomu Hmeljarja ne bomo več pošiljali. Prav tako bo treba več reda pri zaposlovanju študentov, tudi ti so med študijem prejeli glasilo in sedaj ga še enkrat kot zaposleni v Hmezadu. Zatorej bo treba več sprtnosti na tem področju in: točen naslov, prosim!

RAZPISANIH JE BILO 100 ŠTIPENDIJ

Ostale so nepodeljene za nižje stopnje šolanja

Na seji komisije za ekonomiko, organizacijo in informatiko so zadnje dni septembra dodelili 76 kadrovskih štipendij od stotih razpisanih. Za visokošolsko izobraževanje je bilo podeljenih 19, za šolanje na višjih šolah 11, srednjih 26 štipendij in 18 za IV. zahtevnostno stopnjo, 2 za II. stopnjo. Največje neskladje med razpisanimi in podeljenimi štipendijami je za IV. stopnjo zahtevnosti. Kaže, da proizvodni poklici niso zanimivi za mladino.

PRIPRAVNIŠKI IZPITI

Septembra je šest pripravnikov uspešno odgovarjalo na pripravniških izpitih. To so bili **Stanislava Buser**, diplomirani inženir kmetijstva, Hram; **Samo Vybihal**, kmetijski tehnik, Kmetijstvo Žalec; **Aleksander Ojsteršek**, prodajalec, Hram; **Igor Hrovat**, diplomirani inženir kmetijstva, Hram; **Helena Jazbec**, ekonomski tehnik, in **Leonida Strah**, ekonomski tehnik, obe Celeia.

ŠTIPENDIJE SO KASNILE

Obračun štipendij za mesec september in izplačilo je bil opravljen z zakasnitvijo. Novi štipendisti morajo pred podpisom pogodbe posredovati celovito dokumentacijo, kar 66 starih štipendistov pa do prvega septembra ni prineslo obvestil o uspehu in potrdil o vpisu v višji letnik. Zamudo pri obračunu so povzročile tudi nepopolne informacije o valorizaciji kadrovskih štipendij. Sklep o tem je bil objavljen v republiškem Uradnem listu, in sicer šele 15. 9. 1989. S tem so se kadrovske štipendije povečale za 70 odstotkov glede na mesec avgust, spremenila pa sta se tudi delež, ki ga plačajo vozači, in cena mesečne vozovnice.

FOTOUTRIP

Morda veste, zakaj je bil pretekli teden namenjen vsem otrokom tega sveta. Jaz o tem nimam pojma! Toda, če bi otroci že imeli kakšno besedo, bi vam staršem podarili v zameno — teden staršev. In mi bi imeli posvetovanja o tem, kakšne starše si želimo. Predvsem takšne, ki nam bodo znali prisluhniti. (Foto: Ljubo Korber)

NARAVA KIPARI

Se strinjate, da bi tudi najboljši kipurji malce pozeleneli ob pogledu na tole krompirjevo umetnino, ki jo je oblikovala zemlja in je zrasel na njivi kmeta iz Tabora. Pridelovalci pa so letos bolj zeleneli zaradi splošne cene krompirja.

O hmeljarski letini 1989 v svetu

Poročila o pridelku hmelja

Firma Heinrich Meier GmbH, Hopfenkommission, Georgensgmund iz ZR Nemčije pripravi vsako leto najnatančnejše podatke o pričakovani letini hmelja v svetu. Teh podatkov se poslužuje svetovna trgovina s hmeljem, podatki pa so zelo zanimivi tudi za strokovnjake v pivovarnah. V ta namen strokovna revija Brauwelt vsako leto seznanja svoje bralce tudi s podrobno analizo in podatki o proizvodnji hmelja v svetu. Da ne bi pripravljala svojih podatkov in analiz, se poslužijo zbranih podatkov omenjene firme.

ZR NEMČIJA:

območje	ocena ztr 1989	prid. ztr 1988	površ. ha 1989	površ. ha 1988
Hallertau	530 000	515 668	16 859	16 756
Jura	26 300	23 110	734	727
Spalt	20 700	20 961	821	814
Tettngang	39 500	37 164	1 380	1 336
Hersbruck	3 200	2 938	124	130
Ostalo	480	466	20	19
Skupaj	620 180	600 307	19 938	19 782

Razvoj hmelja je bil ob izredno mili zimi zelo zgoden. Zaradi zelo zgodne vegetacije je bila rez hmelja razen sort hallertauer in hersbrucker že v začetku marca. Zadnje sadike so bile perezane že konec marca. Hitra rast je bila zaradi ohladi v aprilu zaustavljena, vendar so se prva navijanja na lahkih zemljah pričela že sredi aprila. Čeprav je padla v aprilu skoraj dvakratna količina padavin, so bile razlike v rasti med posameznimi sortami izredne. Medtem ko je bil prvo rezani hmelj sorte nordbrauer že v začetku maja visok 1 do 2 metra, se je takrat šele pričelo navijanje zadnje rezanega hersbrucker-ja.

Ob dobri startni kondiciji je hmelj v maju hitro rasel in ob koncu meseca kljub ohladitvi dosegel višino polovice do dveh tretjin opore. Rast se je v juniju nadaljevala in hmelj je zelo zgodaj (20 junij) že ponekod dosegel vrh žičnic. Sorta nordbrauer je pričela s cvetenjem že konec junija. Razvoj stranskih poganjkov je bil ob obilni vlagi zelo intenziven. Hmelj sorte nordbrauer je bil v sredini julija v polnem cvetju, medtem ko so ostale sorte šele pričenjale s svetenjem. Le sorta hersbrucker je pričela s cvetenjem pozneje. Prve ocene cvetenja so bile dobre. Konec julija so se pojavile prve kobulice, medtem ko so bile sorte perle, huller in record v največjem razcvetu.

Zaščita hmelja je potekala po pričakovanju. Letošnji prvi resnejši napadi uši so bili izredno zgodnji. Hmeljarji so upoštevali ameriške zaščitne predpise.

Ob ugodnih rastnih pogojih hmelja je bilo pričakovati nekoliko boljše letino, čeprav je v primerjavi z lanskim letom 394 ha več aromatičnih hmeljev (predvsem sorte hersbrucker) namesto rodnejših nordbrauer in brewergold. Na področju Hallertau so se pojavile tudi prve sadike ameriških super alfa sort target in nugget. Ob morebitnih dobrih rezultatih je v bodoče pričakovati hitro povečanje površin s temi sortami.

AVŠTRALIJA

površine (ha) 1988	površine (ha) 1989	pridelek (ztr) 1988	pridelek (ztr) 1989
1081	1 113	47 160	49 460

Avstralska pomlad je bila vetrovna, hladna in z relativno obilnimi padavinami. Zaradi pozne vegetacije sta bili rez in napeljava poznejši. Kasneje se je nekoliko otoplilo in hmelj je dosegel vrh žičnic konce decembra. Ob izdatnih padavinah v januarju in februarju je bilo zlasti v Tasmaniji pričakovati dobro letino. Proizvodnja hmelja v Avstraliji ne pozna škodljivcev (peronospora in uši). Rdeči pajek je bil zelo redek, tako da hmelj praktično ni bil škropljen. Obiranje je bilo na Tasmaniji končano 7. aprila. Alfa vrednosti so bile v povprečju 10,7. V državi Viktorija je obiranje potekalo od 15. do 28. marca. Hmelj je imel v povprečju 9 % alfa vrednosti.

ANGLIJA:

površine (ha) 1988	površine (ha) 1989	pridelek (ztr) 1988	ocena (ztr) 1989
3 878	3 920	98 311	99 000
aromatični hmelji		41 973	40 000
alfa-grenki hmelji		56 338	59 000

Mila in suha zima je povzročila zelo zgodno rez. Hladno vreme v aprilu je upočasnilo hitro rast hmelja. Maja je bilo izredno ugodno vreme, kar je povzročilo, da sta sorti northdown in challenger dosegli vrh žičnic. Čeprav je bil junij zelo suh, je bilo stanje v hmeljiščih zelo dobro. V drugi polovici julija (normalno) sta pričeli cveteti sorti fuggle in okallenger, medtem ko je sorta northdown pričinja s formiranjem kobulic. Avgust je bil topel, zato so ob posameznih padavinah pozne sorte precej pridobile. Prvi napadi uši so se pojavili zelo zgodaj (19. maj). Prav tako je bilo precej problemov tudi z rdečim pajkom. Obiranje hmelja je bilo konec avgusta, kar je teden prej kot normalno.

FRANCIJA:

površine (ha) 1988	površine (ha) 1989	pridelek (ztr) 1988	ocena (ztr) 1989
489	526	15 675	15 250
aroma hmelji		10 684	11 360
alfa hmelji		4 991	3890

Hmelj so francoski proizvajalci perezali že v mesecu marcu. Prve sadike so pričeli navijati 20. aprila. Konec maja je bil hmelj visok že preko 5 metrov. V primerjavi z dolgoletnim povprečjem je hmelj prehitel za 14 dni. Zelo močna je bila tudi okužba z ušmi. Konec junija je hmelj kljub vročini in suši dosegel vrh žičnic in pričel intenzivno razvijati stranske poganjke. Sredi julija je hmelj v celoti cvetel. Prve dni avgusta je hmelj pričel delati kobulice. Obiranje se je pričelo 28. avgusta. Zaščita hmelja je v celoti potekala po predpisanih normativih ZDA. Proizvodnja hmelja v Franciji stremi k povečanju površin aroma sort, v glavnem na račun zmanjšanja proizvodnje sorte brewergold in strisselspalt.

BELGIJA:

površine (ha) 1988	površine (ha) 1989	pridelek (ztr) 1988	ocena (ztr) 1989
416	448	12 036	12 000
aroma hmelji		4 013	5 400
alfa hmelji		8 023	6 600

Zelo mila zima je imela za posledico, da so se dela v hmeljiščih pričela 14 dni prej kot običajno. Sorta nordbrauer je bila napeljana že v zadnji dekadi aprila. Maj je bil nato zelo topel in brez padavin. Tudi meseca junija ni bilo izdatnejših padavin, a je hmelj kljub temu dosegel vrh žičnic. Sorta nordbrauer je ostala precej smrekasta, medtem ko so ostale sorte razvile stranske poganjke. Škodljivci so bili v mejah normale. Obiranje se je pričelo 28. avgusta. Proizvodnja v Belgiji povečuje aromatične sorte (hallertauer), predvsem na račun sorte nordbrauer, prav tako pa razširjajo alfa sorte (target, 15 ha in yeoman, 15 ha prvoletnih nasadov).

POLJSKA

površine (ha) 1988	površine (ha) 1989	pridelek (ztr) 1988	ocena (ztr) 1989
2 385	2 372	56 800	52 000
aroma hmelji		52 600	—
alfa hmelji		4 200	

Ob pomanjkanju snega, zelo mili zimi in pomanjkanju dežja spomladi so bila tla izredno suha, rast hmelja pa zelo otežkočena. Rast hmelja se je nekoliko izboljšala po izdatnejših padavinah v prvi polovici junija. Hmelj je konec junija dosegel vrh žičnic, ponekod celo nekoliko prerasel. Cvetni nastavek je bil sorazmerno dober, prav tako razvoj storžka. Precej problemov so povzročale uši, vendar so bile pravočasno ustavljene. Obiranje se je pričelo v zadnjem tednu avgusta.

VZHODNA NEMČIJA

površine (ha) 1988	površine (ha) 1989	pridelek (ztr) 1988	ocena (ztr) 1989
2 320	2 260	63 139	71 000

Proizvodnja v Vzhodni Nemčiji obsega v največji meri proizvodnjo alfa biter hmeljev, in to na površini 2 231 ha (1988) in le 89 ha aromatičnih hmeljev. Proizvodnja hmelja je skoncentrirana na območje Halle/Magdeburg 1 031 ha, Erfurt 540 ha, Dresden 714 ha in Gera 35 ha. (podatki za leto 1988).

Vremenske razmere so bile v glavnem podobne razmeram v Evropi. Hmelj so pričeli navijati v zadnji dekadi aprila, konec maja pa je hmelj bil visok preko 3 metre. Takrat so se prvič pojavile tudi uši, ki pa so bile pravočasno zaustavljene. Konec junija je hmelj dosegel vrh žičnic in sorta nordbrauer (najbolj razširjena sorta v proizvodnji hmelja v DDR) je pričela cveteti. V juliju je bilo zelo toplo in zaradi po-

manjkanja dežja so nekatere površine namakali. Pričetek obiranja je bil na splošno 25. avgusta.

ČEŠKOSLOVAŠKA:

površine (ha) 1988	površine (ha) 1989	pridelek (ztr) 1988	ocena (ztr) 1989
11 950	11 950	307 420	273 000

Češki proizvajalci so opravili spomladanska opravila v optimalnem roku. Padavine v aprilu so bile nad povprečjem, maj pa je bil zelo topel in suh. Hmelj se je razvijal zelo lepo in konec junija dosegel vrh žičnic. Topel in moker julij je zelo pozitivno vplival na rast hmelja. Cvetenje in kasnejše formiranje stroškov je bilo nekoliko zgodnejše. Pričakovali so povprečno letino. Obiranje se je pričelo 20. avgusta.

BOLGARIJA:

površine (ha) 1988	površine (ha) 1989	pridelek (ztr) 1988	ocena (ztr) 1989
950	833	15 710	16 715
aroma hmelja		6 216	5 445
alfa hmelja		9 494	11 280

Ob potrebah domačih pivovarov v Bolgariji (okrog 30 000 ztr) je razvidno, da domača proizvodnja ne pokriva celotnih potreb. V zadnjih letih zato poskušajo povečati proizvodnjo predvsem na področju proizvodnje alfa hmeljev.

MADŽARSKA:

površine (ha) 1988	površine (ha) 1989	proizvodnja (ztr) 1988	ocena (ztr) 1989
495	435	12 756	13 000
aroma hmelja		2 259	1 700
alfa hmelja		10 497	11 700

ŠPANIJA:

površine (ha) 1988	površine (ha) 1989	pridelek (ztr) 1988	ocena (ztr) 1989
1 600	1 555	32 486	42 000
aroma hmelja		56	90
alfa hmelja		32 430	41 910

ZDA:

površine (ha) 1988	površine (ha) 1989	pridelek (ztr) 1988	ocena (ztr) 1989
13 620	14 027	495 003	508 637
aroma hmelja		144 180	—
alfa hmelja		350 823	—

Na vseh pridelovalnih področjih v ZDA je bilo spomladi dovolj vode za namakanje. Rastni pogoji so bili za hmelj zelo ugodni. V zadnjem obdobju je glavna značilnost proizvodnje v ZDA postopno prestrukturiranje sortne strukture iz alfa sort v aromatične sorte. Proizvodnja tradicionalne ameriške alfa sorte cluster se je iz 36 % nega deleža v letu 1987 zmanjšala na 25 % v letu 1988. Istočanso so se površine hmeljev aromatičnih sort povečale s 13 na 31 %. Skupne površine hmeljišč so se v letu 1989 povečale za 407 ha, kar gre v celoti na račun aroma sort.

V ZDA so v letu 1989 pričeli s proizvodnjo nove aromatične sorte mt. hood, ki je zelo podobna sorti hallertau mittelfruh. Po trditvah Američanov sta storžek in aroma zelo podobna priljubljeni aromatični sorti. Tendenca proizvodnje aromatičnih hmeljev se v ZDA nadaljuje.

Za primerjavo in približno sliko proizvodnje hmelja po posameznih sortah navajamo proizvodnjo hmelja v ZDA, v letu 1988:

sorta	površina (ha)	proizvodnja (ztr)
aquila	121	4 093
banner	137	4 591
cascade	410	18 595
chinook	519	23 629
cluster	3 461	155 924
croica	380	16 090
fuggle	338	8 038
gallena	2 226	90 347
nugget	1 248	54 146
olympic	119	5 520
perle	376	8 542
tettninger	1 081	20 857
willamezte	2 377	64 155
ostalo	826	20 476

Jože Brežnik — novi predsednik v združenju jugoslovanskih hmeljarjev

Jože Brežnik

Zadnje dni septembra so na skupščini združenja jugoslovanskih hmeljarjev v Iloku imenovali novega predsednika Jožeta Brežnika, sicer podpredsednika poslovnega odbora Hmezada, ki bo to naslednje mandatno obdobje predstavljal in zastopal jugoslovanske hmeljarje.

Že pod vodstvom dosedanjega predsednika Veljka Križnika si je to združenje zadalo pomembne naloge. Od zveznih organov namreč zahtevajo, da zaščitijo domačo proizvodnjo hmelja. S sprostitvijo uvoza in z raznimi kompenzacijskimi posli prihaja v naše pivovarne hmelj vprašljive kakovosti. Zato jugoslovanski hmeljarji zahte-

vajo za uvoz enaka pravila igre oziroma enako kakovost, kot jo zahtevajo tuji kupci. Za uvoženo blago pa naj bi zvezni organi uvedli zaščitne carine ali prelevmane. Za proizvodnjo hmelja in zaloge naj bi zvezni organi namenili cenejše, selektivne kredite.

Vse funkcije v jugoslovanskem združenju hmelja, ki deluje v okviru Gospodarske zbornice, so neprofesionalne. Združuje pa 40 proizvajalk hmelja, od tega 32 slovenskih, 14 vojvodinskih, 2 izvožno-uvožni organizaciji ter inštitutu v Bačkem Petrovcu in Žalcu.

Združenje jugoslovanskih hmeljarjev je član mednarodnega združenja IHB, ki ima sedež v Strasbouru. V to organizacijo je vključenih 13 držav, ki pridelujejo hmelj na 62.000 hektarjih; to so Avstrija, Belgija, Bolgarija, Češkoslovaška, ZR Nemčija, DR Nemčija, Anglija, Francija, Jugoslavija, Madžarska, Poljska, ZDA in Španija. Vključeni nista le Kitajska in Sovjetska zveza. Članstvo je za jugoslovanske hmeljarje zelo pomembno, saj dobivajo informacije o gibanjih v proizvodnji hmelja, dosežkih v tehnologiji in zaščiti ter napovedi o gibanjih na svetovnem trgu.

mn

REKLI SO

Janez Šumak, vodja kmetijske preskrbe Petrovče:

V kmetijski preskrbi Petrovče smo pred letom dni

začeli s komisijsko prodajo rabljene kmetijske mehanizacije. Bili smo med prvimi v Sloveniji in v tem času smo prodali okoli 450 strojev. Povpraševanje je veliko, predvsem zaradi ugodnih cen, ki jih seveda poskušamo čim bolj realno določiti s prodajalcem. Vse ocenjene stroje in opremo prodamo približno v dveh tednih in velikokrat se zgodi, da je kupcev, ki bi želeli kupiti rabljene stroje, več kot prodajalcev. V trgovini kmetijske preskrbe se je delno tudi zaradi te prodaje povečala prodaja in zato smo ob delavnikih podaljšali delovni čas do 15.30.

Dober finančnik je strokovnjak za denarne zadeve, pozna predpise, ki urejajo to področje. Mora poznati trg denarja, ki ga uradno še ni a vendarle obstaja. Pomembna sestavina njegovega dela je sposobnost presojanja na tem področju in čas, ki sili k hitrim odločitvam. »In finance moraš imeti rad,« meni Miha Goličnik, direktor Hmezdove Interne banke. Toda bolj kot o tem kaj vse mora znati, kaj vse počne med delovnim časom sva se pogovarjala o zastavljeni finančni politiki in preoblikovanju Interne banke.

Zmanjšati zadolženost Hmezdovih članic je osnovni cilj finančne politike, ki ste jo zastavili lani. V tem času ste dosegli pomembne rezultate, eden teh je tudi zmanjšanje zadolženosti za polovico.

Goličnik: Razmerje pri gospodarjenju s sposojenim denarjem se je popravilo v naš prid in ob polletju je bila celotna zadolženost 14 odstotkov, na kratkoročnem področju pa deset. V ciljih finančne politike nismo točno opredelili zmanjšanje tega odstotka, ki se ga pravzaprav ne da točno predvideti. Toda, če bi se še naprej zadolževali bi nas obresti pokopale. Takšno gibanje na finančnem področju je na eni strani uspeh, v primerjavi z naložbami ima tudi slabe strani. Razvoj se je precej ustavil, saj dolgoročne naložbe ne prenesajo splošnih pogojev financiranja. Optimalna zadolžitev bi pomenila pravilno razmerje med skupno zadolženostjo in profitom, ki ga podjetje ustvari.

Kaj torej sedanja finančna politika pomeni za članice?

Goličnik: V preteklih letih smo bili bolj odvisni od denarja sposojenega v splošnih bankah, naš cilj je biti čim manj odvisen od bančnih in drugih kreditov. Hmezdove članice takšno politiko odobravajo in na drugi strani več časa namenjajo gospodarjenju z denarjem, kar se navsezadnje pozna pri zalogah in obratu kapitala. Hitrejši je, manjša je obrestna mera. Ob tem ima kmetijstvo počasnejše obračanje kot ostale gospodarske dejavnosti.

Predpisi obetajo veliko sprememb, kako se jim boste prilagajali?

Letos je bilo nekaj sprememb na finančnem področju, ki bistveno vplivajo na financiranje organizacij in posegajo na njen dohodkovni, oziroma profitni položaj. To je predvsem področje vrednostnih papirjev — menično poslovanje — spremembe so bile tudi pri financiranju selektivnih namenov in obračunskem sistemu, ki opredeljuje bilance uspeha. Tem spremembam se bo težko prilagoditi saj neposredno vplivajo na večjo ali manjšo stopnjo samofinanciranja podjetja. Zato bomo izdelali takšne ukrepe, s katerimi bomo zadržali dosežene rezultate ob prvem polletju.

Zakon o bankah zahteva ukinitve internih bank ...

Goličnik — Zakon predpisuje samo preoblikovanje, obliko organiziranja pa prepušča podjet-

jem, da se odločijo o nadaljnjem statusu. Tako imamo možnost preoblikovanja v poslovno banko, skupno finančno organizaci-

Miha Goličnik

jo in še bi lahko našteval. Svet direktorjev je že imenoval komisijo, ki je proučila možnost ustanovitve poslovne banke. Le-ta je ugotovila, da je v dani situaciji bolje ostati kot skupna finančna organizacija in zato smo preoblikovanje v poslovno banko preložili in ne zavrnili. Interna banka se bo preoblikovala v finančno podjetje Hmezd, ki ga bodo ustanovile sedanje članice in skupna oblika. Na ta način bo lahko uspešno opravljala vse posle.

Kakšne prednosti vidite v skupnem finančnem podjetju?

Samo v tem primeru ima lahko svoj žiro račun preko katerega bi se odvijali vsi posli plačilnega prometa. Na tak način je možno zagotoviti racionalno evidenco — koliko je bilo plačil za posamezno podjetje — in dnevno je možno ugotavljati stanja tekočega računa in obresti. Hkrati je možno bolje opredeliti rizik naložb in na drugi strani ima takšna oblika možnost nadaljnega povezovanja.

Poleg denarnih ste v programu predvideli tudi druge posle, ki naj bi jih opravljala skupna finančna organizacija?

Goličnik: »Eno od teh so posli razvoja in naložb. Zvezna deregulacija na tem področju je popolna. Ko gre za naložbe ni več obveznega deleža lastnih sredstev, finančni viri niso več strogo opredeljeni, ni potrebno več potrebno dokazilo o zagotovljenih denarnih sredstvih. Vse je prepuščeno poslovnemu dogovarjanju in poslovnemu riziku. Vlaganje kapitala naj bi se združevalo v finančni organizaciji in v kapitalnem odnosu naj bi se uredila zaščita za vse vlagatelje in uredilo upravljanje organizacij. Finančna organizacija lahko takšne posle opravi strokovno in odgovorno v vseh fazah in gotovo bolj učinkovito, če se ti posli opravijo za vsa podjetja, ki so združena, kot pa da to počne vsak zase.

Mn

Uvere in verovanja

V zadnjem času se trudimo oživetiti spomine na življenje in delo v preteklosti. O starih običajih se pišejo raziskovalne naloge, tu prednjačita šoli v Preboldu in na Polzeli, v Grižah pa učenci zbirajo stara kmečka orodja. Organizirajo se razne prireditve: tekmovanje koscev, prikaz starih običajev ...

Zato ne bo odveč, če polistamo po knjigi Vinka Möderndorferja Verovanje, uvere in običaji Slovencev in v njej poiščemo, kaj piše zbiratelj narodnega blaga o Savinjski dolini.

Savinjčani so se zelo bali strele. Na Leševo niso zlagali snopov v kozolec, vozove so odstranili izpod njih. Če niso ravnali tako, jim je v kozolec udarila strela. Na kvaterni petek ne perejo, kdor tega ne upošteva, ga zadane strela.

Tudi kurenta so poznali v Savinjski dolini! Matica slovenska je leta 1884 objavila, da so svoje dni v Savinjski dolini orali že v tednu pred pustom. Našimili so

se v kurenta in orali po snegu od hiše do hiše za debelo repo. Dva od njih sta bila za konja, tretji pa je pluzil, četrti je bil gonjač, peti je igral na harmoniko, zadnji je bil za »babo« in je nosil koš, v katerega je spravjal meso.

Hašnik je leta 1853 zapisal, da so tega leta v Savinjski dolini orali, nekaj let prej pa tudi proso mleli:

»Na pusta zvečer so prišli v Savinjski dolini vaški mladci in dekleta mlet proso. Ko so delo končali in že iztresali prosnico, so se oglasile šeme in vprašale gospodarja, če jim proda jalovko. Po dolgem pogajanju so se pogodili za lepo dekle. Prosnico so zvezali v skop in na skop je sedel kurent, ki je imel na glavi roge, v rokah palico in je bil oblečen v narobe obrnjen kozuh. Dve šemi sta vzeli jalovko v sredo in vsi trije so vlačili kurenta na škopu po skednju iz kota v kot. Temu so rekli, da orjejo proso. Za njim so pometali ostalo proso v kote skednja, da je bil v sredini snažen prostor za ples.

Stara kmečka orodja, ki so jih zbrali griški osnovnošolci so na ogled vsem.

Namesto glasovanja o zaupnici vlade?

Prav gotovo je Temeljno listino Slovenije prebralo več Slovencev kot jih je prebralo slovensko ustavo. Razlog je preprost. Listina je neprimerno krajša za branje, objavljena je bila v skoraj vseh razpoložljivih medijih, njeno podpisovanje pa je potekalo na vseh ravneh. Tako tudi v sozdu Hmezd.

Najprej nekaj podatkov. Podpisovanje Temeljne listine, ki ga je organizirala Republiška konferenca SZDL, se je pričelo 27. junija letos po vseh krajevnih skupnostih, podjetjih in ustanovah. Do 26. septembra jo je v žalski občini podpisalo 5150 ljudi, kar je približno 25 odstotkov občanov. V podjetjih so podpisovanje vodile osnovne organizacije zveze sindikatov. Prvotno naj bi bila akcija zaključena do 15. avgusta, vendar zaradi poletnih dopustov in aktualnih družbenopolitičnih razmer podpisovanje še teče.

V nekaj dnevih, ki sem jih imela na razpolago, sem skušala ugotoviti, kako so Temeljno listino sprejeli delavci sozda Hmezd. Kljub prizadevanju mi ni uspelo zbrati dovolj zanesljivih podatkov o številu podpisnikov v posameznih delovnih organizacijah, da bi jih lahko na tem mestu objavila. Morda naj komu v opravičilo povem, da je moje

»raziskovanje« potekalo ravno v tistem »usodnem« tednu za Slovence, zaradi katerega je bila pravzaprav listina dana v podpis. Lahko vam torej postrežem samo z nekaterimi bolj splošnimi ugotovitvami.

Kjer je bilo podpisovanje dobro organizirano, je odstotek podpisanih zelo visok in tudi akcije so bile zaključene že sredi ali konec poletja. Pravzaprav nikjer v Hmezdu ni več mogoče podpisati Listine, zato pa to lahko storite še do konca tega leta v va-

ši krajevni skupnosti. Podpisovanje je potekalo dosledno prostovoljno, na kar so me opozorili vsi moji sogovorniki. Nihče ni agitiral ali prepričeval ljudi. V nekaterih delovnih kolektivih so podpisali vsi zaposleni. Najmanjši odziv je bil v kolektivu, kjer je Listino podpisalo le 4 odstotke zaposlenih. Povedali so, zakaj. Po izkušnji s podpisovanjem Izjave proti uvedbi izrednega stanja na Kosovu ne bodo podpisali nobene izjave več, so rekli.

Podatke so predsedniki sindikatov ali sekretarji ali drugi zadolženi sporočili občinskim konferencam SZDL, tistim, kjer ima določena delovna organizacija sedež. V Hmezdu ne obstaja noben organ ali človek, ki bi imel zbrane podatke za celoten sozd. Saj si tudi v nekaterih kolektivih niso zabeležili, kakšen podatek so sporočili na SZDL.

In ker naj bi bilo podpisovanje izraz »volje ljudstva«, bi bil kakršenkoli komentar popolnoma neumesten. Škoda je le, da nismo na »ta pravem« referendumu glasovali za (ali proti) novo slovensko ustavo. Kar se tiče demokracije, spoštovanja človekovih pravic in podobnih političnih izjav, smo tako načelno vsi za.

Ksenija Rozman

Imamo novo slovensko ustavo

Zasluga pripada prvemu, čeprav naslednji bolje naredi

Zbori slovenske skupščine so 14. aprila 1989 sprejeli osnutek amandmaja k ustavi SR Slovenije. Javna razprava, ki je potekala v okviru Socialistične zveze delovnega ljudstva, se je končala 27. junija. Na osnovi le-te je komisija za ustavno vprašanja pripravila delovno besedilo predloga amandmaja. Potem se je (večja ali

manjša) večina državljanov Slovenije s praznimi žepi vrnila s počitnic ob morju. Vedeli so za Temeljno listino, nekateri so jo tudi podpisali. Nato so se nad Slovenijo zgrnili črni oblaki, obramba pred točo pa je streljala in streljala — v oblake, seveda. In v sredo, 27. septembra, ko smo bili vsi že na pol mrtvi od strahu pred strelo, so naši poslanci vendarle nazdravili z Zdravljico in dali celemu svetu vedeti, da se je kljub slabemu vremenu »zgodila« slovenska ustava.

Hudih časov seveda še ni konec, predvsem zato, ker še vedno ne znamo na pamet »novih cen«.

Ampak, nova slovenska ustava začne veljati 1. januarja 1990 in načelno nas nihče ne more prisiliti, da jo razveljavimo. Zato verjetno ni odveč, da povzamemo nekatere novosti v njej in še prej mogoče malo zlobno pripomnimo, da bi morala biti poleg Prešernovih Poezij tudi nova ustava doma povsod tam, kjer so doma državljani Slovenije.

Torej, v dopolnitvi vsebine temeljnih načel se poudarja, da je SRS država suverena slovenskega naroda in državljanov SRS. Načelo samoodločbe naroda vključuje pravico do odcepitve in združitve. Brez soglasja skupščine SRS ni možna uporaba oboroženih sil v miru za preprečitev ali odpravo izrednih razmer. Vsi organi na območju SRS morajo posloovati v slovenskem jeziku. Pri prevzemanju finančnih obveznosti za uresničevanje funkcij federacije mora slovenska skupščina upoštevati materi-

alne možnosti Slovenije in potrebe njenega razvoja. Podlaga upravljanju in prilaščanju rezultatov dela ni le delo, ampak tudi sredstva. SISI niso več obvezna oblika združevanja delavcev.

Himna naše republike je Prešernova Zdravljica. V okviru sedanjih vloge SZDL Zveza komunistov ni več opredeljena kot vodilna idejna in politična sila. Kandidate za delegate določajo ljudje in občani na zborih volilcev po volilnih enotah. Razširjene so politične pravice in svobodine državljanov Slovenije. Smrtna kazen je odpravljena v miru in v vojni, prepovedano je mučenje, kruto ali ponižujoče kaznovanje ali ravnanje. Brez predhodne odločbe sodišča ali organa za prekrške ni mogoče vstopati v stanovanje ali druge prostore proti stanovalčevi volji. Otrokom se ustavno zagotavljajo posebne pravice.

Tako na kratko o novih dopolnitvah k slovenski ustavi. Kaj se bo dogajalo v praksi, je težko napovedati. Prav gotovo pa se Slovenija ne bo odcepila od Jugoslavije. Verjetno tudi izrednega stanja ne bo, ker bi bilo to brezumno dejanje. Kljub temu je treba reči, da ni lepo od nekaterih republik (avtonomni pokrajini tako ne odločata skoraj o ničemer več), da nas tako grdo zmerjajo. Treba je pa tudi priznati, da so nam na nek način naredile uslugo. Vsaj enkrat smo se Slovenci nehali pripraviti med sabo in se zmenili, kaj pravzaprav hočemo. Kako pa se bomo pogovarjali v naslednjih tednih in mesecih?

Ksenija Rozman

Prvi je zaplesal kurent z jalovko, nato pa še ostale šeme. Temu plesu so rekli, da orjejo proso in da delajo brazde.

Tudi luna baje vpliva na uspehe pri delu. Nekateri celo zatrjujejo, da polna luna vpliva, le enotni si niso, ali vpliva bolj na moške ali na ženske.

V Savinjski dolini gre vse, kar se seje v starem (meseču), bolj v zrnje ali stročje, kakor pa o mladem (meseču), ko gre v zelenje. Če v Savinjski dolini kosijo ob mlaju deteljo, se živina po njej peni. Prav tako kosijo le ob starem meseču, ker je treba ob pojemajočem sekati in drevje podirati.

Med obema vojnama so šolski otroci iz Braslovč zbirali ljudske običaje. Mödendorfer je v svojem delu njihova opažanja takole opisal: »Na Lucije dan (13. december) začno delati v Braslovčah ruto, na ta dan prično robiti in jo zarobijo vsak dan toliko, da naredijo zadnji šiv na božični večer. Takšna ruta jim prinese srečo.

Na sveti večer gredo kosci hudo do dražji na travnik. Kdor zdrži preko polnoči, dobi od hude koso, ki je ni treba klepati in brusiti, vedno reže »kot sam vrag«.

V Braslovčah pokrope na veliko soboto vse prostore z blagoslovljeno vodo, da ne bi pred polnočjo plesale čarovnice po prostorih. Dekle, ki prva prinese blagoslov domov, se prva poroči...

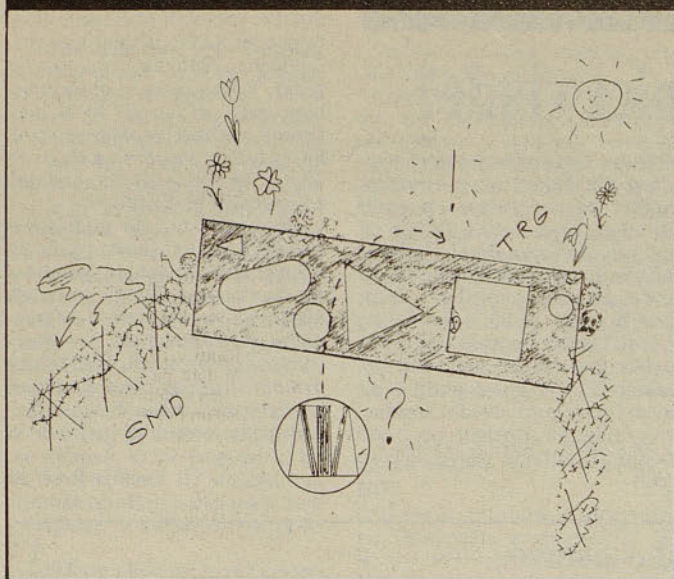
Sedaj dozorevajo buče na njivah. Ali veste, da ima tisti, ki ima večje buče na njivi, večje lažnivce pri hiši. Na Polzeli je živela stara dninarica, ki je okopavala po vaseh koruzo. Kadar je zinila pri okopavanju »debelo« ali pa tudi resnično vsakdanjo zadevo, ji niso prej odgovorili, dokler niso pogledali, kaj je okopavala: koruzo ali buče. Če je okopavala buče, se je gotovo zlagala!

Včasih so dejali, da noževo rezilo ne sme gledati navzgor, kajti takrat si hudič kremplje brusi. Danes smo pozabili na hudiča in pustimo nož kakor ga pač pustimo in otroci se nam porežejo. Dejali so, da se bodo bližali hudiči časi takrat, ko bo treba plačevati davek na pse in kokoši.

Se bi lahko listali po porumelih straneh starih knjig in na ta način opisovali stare običaje in uvere. Želimo pa si tudi vašega sodelovanja, in zato vabimo vse, ki o tem vedo karkoli zanimivega, da nam pišejo.

Franci Ježovnik

ZAPISALO SE JE ...

DA NE BO ZAMERE

Poslovnost načeloma ni v sorodu z zamero. Na tem svetu se vse zgodi in tako se je zgodilo, da sta se tesno zblížali. Pri arbitražnih postopkih med drugim. Težko je namreč najti člane arbitraže, ki bi bili sploh pripravljeni sodelovati. Saj nihče ni trčen, da bi se zameril, ko bi po svoji vesti razsodil.

ŠPORTNIKI PA SMO

Prvi datum za športne igre Hmezada je neslavno propadel. Prijavila se je le ekipa iz Celeie, ki pa sama s sabo ni imela kaj početi. Mogoče bi bilo treba razpisati doslej še neuradne vendar na terenu uveljavljene športne discipline. Predlagamo da se dodajo še: vlečenje za nos, nastavljanje polen in tako naprej.

PO NALOGU DIREKTORJA

Vzemi devetindevetdeset dekagramov »po nalogu direktorja« in gram samoupravljanja in nekaj papirja in pred vami se bo zvaril nov statut podjetja, s katerim boste lahko pogumno zakorakali tržnemu gospodarstvu naproti. V statutih podjetij bo direktor omenjen najmanj petnajstkrat ...

ZASTONJ NE, ZA DOLARJE DA

Iz neuradnih virov se je izvedelo, da se je v sanacijo svinjskega spora hotela vključiti tudi Montana s svojimi tufi. Toda kakovost njihovih tufov ni užgala, ker so to hoteli narediti zastonj. Farmarji so se odločili za dolarsko protivrednost.

Še znate pripraviti pivo?

Za pripravo domačega piva potrebujete: slad, pivski ali pekovski kvas in vodo.

Najprej vzemite ječmen in ga nekaj ur namakajte v vodi. Nato ga v tankem sloju razgrnite po mokri krpi in ga z drugo mokro krpo pokrijte. Med tem ko čakate, da ječmen vzkali, skrbite, da bodo krpe vedno

vlažne. Ječmen večkrat premešajte in poškopite z vodo. Ko ječmen vzkali, ste dobili »zeleni slad«. Posušite ga na temperaturi 50 stopinj in za nekaj časa shranite. Pred uporabo »zelenemu« ali suhemu sladu odstranite kalčke in koreninice.

Za pripravo piva potrebujete 2,5 kg slada. Zmeljite ga in

MITJA

Zvonec je zazvonil in vsi smo se odpravili v svoje razrede. Prišla je tovarišica in vprašala, ali kdo manjka. Mitja, sem odgovoril. Hip zatem so se odprla vrata in prisopihal je naš zamudnik. Od njegovih sivih hlač in rdeče kape so se topile snežinke in na parketu je nastajala majhna luža. Bil je ves rdeč v obraz, zažarjen, tako kot njegovi svetli lasje. Ves je bil premočen od potu. Ustnice so mu drhtele, nervozno jih je žvečil ter stopical z noge na nogo. Roke v plavih rokavicah so mu nemirno mečkale torbo. Zelo

Pisani vrtiljak

se mi je smilil, saj je bil že od nekdaj bolj sramežljiv in strahopeten. Kako daleč je moral teči, da je prišel zadnji hip v šolo. Njegove vročične oči so se mi zdele tako velike kot njegov obraz. Nemirno so begale po razredu in se končno ustavile na tovarišici. Sramežljivo se je približal in v strahu povedal, da je zaspal. Tovarišica je prikimala, da je že dobro in čez obraz se mu je razlezel srečen nasmeh.

Igor Dolenc, 8. a
OŠ Griže

Osmošolci z Vranske šole so septembersko nedeljo izkoristili za pobiranje krompirja. Pridni so bili, na sliki pa so le hoteli biti vsi. Nekaj denarja je kanilo v njihovo blagajno potrošili ga bodo šele prihodnje leto za končni izlet.

NAŠA ŠOLA

Naša šola stoji na Ponikvi. Je podružnična šola Osnovne šole Peter Šprajc-Jur Zalec. Šola je majhna in stara že skoraj 90 let. Pred tremi leti je bila temeljito obnovljena. Šola je štirirazredna in jo obiskuje 56 učencev iz Ponikve, Studenc, Podkrajja in Kal. V šolo prihajamo peš. Nekateri

učenci imajo do šole več kot 4 km. Mimo šole pelje cesta proti Kalam. Za šolo imamo majhno igrišče. Okrog so polja, travniki in gozdovi.

Čeravno je šola majhna, radi hodimo vanjo. Vem, da nam bo hudo, ko se bomo morali prešolati na centralno šolo. Nikoli ne bomo pozabili naše prve »univerze«, kjer smo spoznavali prve črke in številke. Karolina Ograjšek

vmešajte 10 dag gostega pivskega ali svežega pekovskega kvasa. Če boste uporabili pekovski kvas, bo okus piva slabši.

Pivno pustite mirovati v čistem in hladnem prostoru pri 8–10 stopinjah. V nekaj dneh se alkoholno vrenje konča, visoka pena se sesede in kvas se poleže na dno. Mlado pivo pred pitjem precedite in ohladite.

NA ZDRAVJE

Manica Janežič

PRODAJA RABLJENE KMETIJSKE MEHANIZACIJE

V zadrugi enoti Kmetijske zadruge Savinjska dolina v Petrovčah prodajajo in odkupujejo rabljeno kmetijsko mehanizacijo. Če vas karkoli iz navedenega seznama zanima, se oglasite v trgovini kmetijske preskrbe v Petrovčah, vsak delavnik od 7—15³⁰, ob sobotah pa od 7.—12. ure. Vse informacije dajemo tudi po telefonu, (063) 776-811.

	starost	cena din
obračalni zgrabljalnik	skoraj nov	5,800.000.—
visokotlačna črpalka IMT 533	12 let	2,000.580.—
snežna freza za REX	5 let	2,300.000.—
zgrabljalnik sonce 3	5 let	3,500.000.—
samohodni obračalnik	12 let	22,000.000.—
molzni stroj ROJAL	skoraj nov	15,000.000.—
kosa za REX	3 leta	1,946.000.—
vodna črpalka, trofazna	4 leta	3,780.000.—
vodna črpalka sever	6 let	4,000.000.—
tiler s 7 lastovkami	1 leto	4,200.000.—
nakladalne vile šena	skoraj nov	5,400.000.—
nakladalna prikolica 28—24	2 leti	157,500.000.—
vodna črpalka 6CNZ	10 let	14,017.500.—
cisterna za mleko PVC 550 l		3,240.000.—
priklop za REX	nov	550.000.—
obračalnik za buharco	novi	9,500.000.—
kosa alpinist MAG	10 let	11,500.000.—
prikolica enoosna	nova	4,860.000.—
os za cirkular	nov	880.000.—
gosenice za IMT 539	10 let	5,767.200.—
puhalnik nerabljen — brez motorja	skoraj nov	9,000.000.—
rotacijska pumpa za gorivo	nova	27,700.000.—
REX COMBI	5 let	13,000.000.—
ročna vodna črpalka	2 leti	668.250.—
brusilec za motorne žage	1 leto	2,227.500.—
motorna žaga STIHL 051	5 let	14,040.000.—
dvigalo ročno 600 kg	novo	1,150.000.—
stiskalnica 75 l	nova	5,000.000.—
traktorske gozdarske verige 30"		7,500.000.—
rotacijski plug za REX	3 leta	5,000.000.—
brana 4 delna batuje	1 leto	4,400.000.—
trosilec krpan 36	skoraj nov	108,700.000.—
nakladač celni SIPOV	4 leta	10,800.000.—
škropilnica za REX + priključek	3 leta	7,000.000.—
plug, dvobrazdni IMT 10"	5 let	5,010.000.—
električni sušilnik za seno	5 let	19,440.000.—

Razpisna komisija pri Hmezadu, kmetijstvo Žalec — TOZD Petrovče razpisuje

JAVNO LICITACIJO

bivše hmeljske sušilnice v Socki, z zemljiščem, ki predstavlja parc.

708/11 dvorišče v izmeri 638 m²
 gospodarsko poslopje v izmeri 179 m²
 dvorišče v izmeri 233 m²

v skupni izmeri 1050 m², vpisane pri vl. št. 37, k. o. Čreskova. Izklicna cena znaša 503.158.723.—, to je 378.658.723.— za hmeljsko sušilnico in za preostanek zemljišča v izmeri 830 m², kar zneso 124.500.000,00 t.j. 150.000.— din za m².

Javna licitacija bo v petek, dne 27. 10. 1989, ob 8.00 uri na upravi skupnih služb Kmetijstva Žalec v Žalcu, Vrečarjeva 4. Oglad objekta je možen v četrtek, 26. 10. 1989, od 8.00—10.00 ure na samem kraju. Drazitelj je dolžan pred pričetkom dražbe položiti varščino v znesku din 10 % od izklicne cene. Po opravljeni dražbi bo s kupcem v roku 15 dni sklenjena kupna pogodba. Če kupec v navedenem roku ne podpiše pogodbe, mu varščina zapade. Kupec je dolžan poleg kupnine plačati vse stroške, ki bi nastali pri sklenitvi pogodbe, in prometni davek. Vse informacije lahko zainteresirani dobijo v zemljiškem oddelku Hmezada v Žalcu, Aškerčeva 4, (pritličje).

MELIORACIJE ZEMLJIŠČ

V Kmetijski zadrugi Savinjska dolina smo se urejanja kmetijskih zemljišč lotili pred osmimi leti in v tem obdobju je bilo izboljšanih 683 hektarjev zemljišč združenih kmetov. V večini kompleksov so se urejale tudi kmetijske površine v družbeni lasti, tako da je skupna površina v žalski občini precej večja.

Že letos naj bi začeli izvajati dela na melioracijskem kompleksu Drago polje, kjer je 96 hektarjev zemljišč združenih kmetov. Denar za ta dela je že odobren, in sicer je Kmetijska zadruga Savinjska dolina pridobila zanj nepovratna sredstva od Zveze vodnih skupnosti v Ljubljani. Pripravljajo pa se projekti in druga dokumentacija za območja: Pirešica II, 106 hektarjev, Ceplje II, 52 hektarjev, in Ob Ložnici — 277 hektarjev.

F. B.

OGLAS

Prodajamo velikocvetne rogljeve mačehe. Čulk, Parižlje, tel. 721-559.

V spomin Francu Piklu

Težko je napisati besede v spomin človeku, katerega smo dobro poznali in bili z njim sodelavci še od časov Hmeljarske zadruge pa do današnje DO Hmezad Export-import, od koder je odšel tudi v pokoj. Ko je bil še aktiven, je znal s svojimi izkušnjami svetovati in pomagati mlajšim generacijam. Spominjamo se, kako zavzeto je opravljal svoje delo, da je bilo končano v roku. Po opravljenem delu pa je bil vedno pripravljen sodelovati pri vsakem resnem pogovoru pa tudi v šali.

Bolezen, ki mu je načela zdravje, se je kljub njegovi močni volji stopnjevala. Od Franca Pikla smo se za vedno poslovili 29. julija 1989.

V spomin Leopoldu Leskošku

V začetku avgusta nas je za vedno zapustil kmet Leopold Leskošek iz Migojnic.

Rojen je bil 1. 11. 1910 v Migojnicah na kmetiji, kjer je doraščal in vse svoje življenje kmetoval. Oče mu je kmalu umrl, pa se je že zelo mlad spoprijel z obveznostmi na kmetiji.

Že tradicija domačije in Leopoldova gospodarnost sta utirila kmetijo v hmeljarsko živinorejsko smer. V teh panogah je vztrajal, težil k napredku in dosegel zlasti v hmeljarstvu odlične uspehe, o čemer pričajo priznanja za kakovost in visoke donose. Leopold je v času svoje polne aktivnosti sodeloval v organih upravljanja v zadrugi Griže, ko je bila ta še samostojna, in kasneje v zadrugi Gotovlje.

Med vojno je bil v partizanih, kjer se je boril za svobodo in boljše prihodnost družbe in kmeta v njej ter bil odlikovan za hrabrost. Zadnja leta pa je, ko ga je omejevalo zdravje, težiče dela in vodenja kmetije prepustil sinu Slavku, na katerega uspehe je bil ponosen.

TZO Gotovlje

V spomin Rafku Štormanu

Konec avgusta nas je presunila vest o smrti našega dolgoletnega zadrugnika in odbornika Rafka Štormana iz Kal, starega 58 let.

Rodil se je na manjši kmetiji v Lokah, v družini z dvanajstimi otroki. Kruh hribovskega kmeta je prigaral, to najbolj vedo tisti, ki obdelujejo to zemljo.

Rafko je uredil prijeten dom za svojo družino, posodobil kmetijo in kljub težkemu delu še vedno vztrajal na hmeljarjenju.

Našel je dovolj časa za aktivno delo v gasilskem društvu Ponikva, kjer je bil dolga leta blagajnik in predsednik društva. Nešteto priznanj in plaket je prejel tudi za aktivno delo na kulturnem področju, saj so ga daleč naokrog poznali kot pevca in igralca.

Vse to razgibano življenje pa je prekinila mnogo prerana smrt.

70/1989

1119991147, 10

COBISS ©

Dejavnost:

1. Trgovina na debelo v raznih trgovskih strokah
2. Inženiring na področju proizvodnje ali predelave tekočin v prehrabneni in kemijski industriji ter kmetijstvu
3. Izvoz in uvoz v raznih trgovskih strokah
4. Uvoz surovin, reprodukcijskega materiala in rezervnih delov za tekoče in investicijsko vzdrževanje opreme
5. Zastopanje tujih firm
6. Posredovanje v zunanjetrgovinskem prometu

Telefon 712-221
Telex 33514 YU HMEZAD
Telefax 063 713-226
Telefax 711-392
DE Inženiring Ljubljana
Ul. Bratov Učakar 56
Telefon 061 575-973
Telex 31732 HMEING YU
Telefax 061 572-190

